

Memòria científica de la intervenció arqueològica al Jaciment protohistòric del Turó de la Font de la Canya

David Asensio i Vilaró, Xavier Cela i Espí, Daniel López i Reyes,
Jordi Morer de Llorens

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDEX	pàg.
1.- Dades de la intervenció	1
2.- Dades del jaciment	2
3.- Situació geogràfica	3
4.- Introducció i antecedents	5
5.- Objectius de la campanya i metodologia de treball	8
6.- Descripció dels treballs	11
7.- Anàlisi de les restes arqueobotàniques de les llavors i fruits	17
8.- Consideracions finals	19
9.- Bibliografia	23

INVENTARI DELS MATERIALS ARQUEOLÒGICS

LÀMINES

FIGURES

Nom del jaciment

Turó de la Font de la Canya

Municipi

Avinyonet del Penedès (Alt Penedès, Barcelona)

Direcció de la intervenció

David Asensio i Vilaró, Daniel López i Reyes

Termini de realització de la intervenció

1 d'agost de 2005 a 31 d'agost de 2005

Data lliurament de la memòria científica

10 de març de 2008

Nom del jaciment:

El Turó de la Font de la Canya.

Municipi:

Avinyonet del Penedès (Alt Penedès, Barcelona).

Coordenades geogràfiques:

X: 4580.535/ Y: 0397.514.

Alçada sobre el nivell del mar:

230 m. s. n. m.

Tipus d'intervenció:

Excavació arqueològica integrada en un projecte d'excavació: "Economia, producció agrícola i la seva comercialització a la Cossetània durant l'Edat del Ferro (s. VII-I a. n. e.)", dirigit pel Dr. Joan Sanmartí i Grego, Catedràtic de la Universitat de Barcelona.

Cobriments i conservació de la part excavada.

Tipus de jaciment:

Nucli d'activitats econòmiques especialitzades. Camp de sitges i zona d'hàbitat.

Activitat portada a terme:

Excavació arqueològica, mostreig de sediment i cobriments d'estructures tipus sitja.

Cronologia del jaciment:

Primera i segona edat del ferro (segles VII-III a. n. e.)

Crèdits de la intervenció:

- **Finançament:** Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la UB.
- **Número d'expedient:** 437 K121 N076
- **Treballs especialitzats:** Anàlisis arqueobotàniques (carpologia i antracologia). Anàlisis arqueofaunístics (fauna i ictiofauna).

3.- Situació geogràfica.

El jaciment del Turó de la Font de la Canya¹ es troba situat a la banda més septentrional de les comarques penedesenques, al costat de la Serra de l'Ordal, la qual, juntament amb la Serra del Garraf conformen una important barrera física entre aquestes contrades i la vall del Llobregat (Fig. 1 i 2). L'assentament protohistòric s'ubica en les planes inferiors penedesenques, en un punt entremig des del qual s'hi accedeix fàcilment tant els camins vers la costa com al corredor que mena a la vall del Llobregat. Tanmateix, els cursos d'aigua del terme d'Avinyonet del Penedès drenen preferentment al proper riu Anoia, afluent del Llobregat. Igualment, a pocs centenars de metres de l'indret hi passa la carretera N-340, la mateixa que, bo i travessant massís de l'Ordal, enllaça Vilafranca i el Baix Penedès amb el Baix Llobregat i Barcelona. Per altra banda, el jaciment es situa a només 3 o 4 km. en línia recta de la petita serra d'Olèrdola (perfectament visible des del Turó de la Font de la Canya), la darrera estribació de la serralada litoral, i, per tant, el lloc des d'on arrenca el camí que mena a Vilanova i la Geltrú, és a dir, a la línia de costa.

L'assentament s'estén per la part més elevada, a uns 230 msnm, d'un turonet allargassat perfectament delimitat per unes vessants fortes al peu de les quals recorren dos cursos d'aigua menors, concretament, el torrent de la Font de la Canya i el torrent de La Granja, dues bifurcacions del torrent d'Avinyó situat dins el municipi d'Avinyonet del Penedès (Alt Penedès). A les contrades de l'indret no existeixen d'altres elevacions gaire més destacades i, per tant, el control visual de les planes, rases i turons circumdants és considerable.

El cim del Turó de la Font de la Canya té una forma allargassada i més aviat estreta, amb una superfície aproximada d'uns 6000 m². Actualment aquesta cota superior del turó se'ns apareix com una superfície molt planera, sense desnivells importants; tanmateix hem pogut comprovar que aquesta horitzontalitat no es

¹ Les seves coordenades geogràfiques són X: 4580.535/ Y: 0397.514

correspon amb la forma original del pujol, sinó que en gran mesura és deguda als moderns anivellaments produïts pels treballs agrícoles. Això ha provocat un escapçament generalitzat de les estructures arqueològiques, especialment evident en el cas de les sitges les quals han perdut una mitjana aproximada del 50 %. Igualment, en els dos extrems curts del turó hem pogut identificar, mitjançant sengles cates arqueològiques, dos forts desnivells de més de dos metres, aparentment antròpics, tots dos reomplerts d'antic amb sediments arqueològics. De fet, a l'extrem occidental és per on s'estenen les úniques estructures d'hàbitat per ara localitzades en el jaciment.

4.- Introducció i antecedents.

Aquesta campanya d'excavació programada en l'assentament protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès) s'emmarca en el Projecte del Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la Universitat de Barcelona titulat "Economia, producció agrícola i la seva comercialització a la Cossetània durant l'Edat del Ferro (Segles VII-I a.C.)" i dirigit pel Dr. Joan Sanmartí i Grego. Els treballs han tingut lloc durant el mes d'agost del 2005 sota la direcció dels arqueòlegs David Asensio i Vilaró, Xabier Cela i Espin i Daniel López Reyes, segons la resolució dictada pel Director General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, la qual autoritzava de forma definitiva la intervenció arqueològica en el Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès).

La notificació de l'existència del jaciment va ser donada, l'any 1997, per l'estudiant d'arqueologia Xavier Esteve, veí d'Avinyonet del Penedès, al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Aquesta notificació es va fer fruit d'uns treballs de rebaixa mecànic de la zona efectuats pel propietari, per a plantar vinya. Aquests van permetre constatar l'existència d'una gran quantitat d'estructures, caracteritzades per la forta concentració de pedres, cendres, ceràmica i ossos.

Seguidament, entre els dies 30 de març i 9 d'abril de 1998, mitjançant l'arqueòleg Joan Garcia Targa, es van dur a terme treballs de prospecció i excavació orientats a valorar la quantitat d'estructures existents, i la potència estratigràfica mitja. Es va realitzar un plànol on s'ubicaren els indicis de les diverses estructures arqueològiques, en un total de 176; i es va realitzar l'excavació d'algunes sitges, alhora que es va detectar i excavar parcialment una estructura de combustió.

El mes d'abril de 1999 es va realitzar una segona intervenció d'urgència en el jaciment, ara dirigida per David Asensio i Vilaró, motivada pel danys efectuats per les intervencions d'excavadors furtius de la zona. En aquesta intervenció es procedí a excavar aquelles estructures afectades per les accions dels furtius,

però, a més, es va dur a terme una excavació en extensió en el sector que envoltava el forn detectat l'any anterior, per tal de fer una valoració sobre la densitat real de sitges. A més d'excavar totalment l'esmentada estructura de combustió es van excavar un total de nou estructures del tipus sitja (set al voltant del forn i dues més en altres punts del turó). Finalment, es va elaborar una planta topogràfica del turó, mitjançant l'equip de topògrafs del Departament d'arqueologia: Lluís Sans i Pilar Camps, en la qual s'han situat totes les estructures antigues aparegudes en aquest jaciment, alhora que s'han situat dos eixos principals, en sentit nord (sud i est-oest) per tal de punts fiables de referència de cara a futures intervencions.

L'any 2000, el jaciment passà a formar part del grup d'intervencions programades subvencionades pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, en el marc de l'esmentat projecte de la Universitat de Barcelona. En el decurs d'aquella campanya van estar detectades un total de 18 estructures de les quals 13 han estat excavades i analitzades a nivell paleocarpològic.

Seguidament, l'any 2001 es van detectar i excavar un total de 28 estructures de sitja, fent-se el seu corresponent anàlisi i en els últims dies es va poder constatar l'inici d'unes estructures d'hàbitat que restaven per ser delimitades i interpretades.

En el decurs de la campanya del 2002 es va seguir delimitant estructures de sitges i van ser excavades i analitzades a nivell paleocarpològic. Així mateix, es va poder continuar la documentació de tot in seguit d'estructures d'hàbitat a la part oest, continuació de les detectades l'any anterior, i descrites en el corresponent informe de l'any 2002.

Durant la campanya de l'any 2003 es va poder delimitar i documentar un total de 32 estructures de sitja, essent analitzades a nivell paleocarpològic. Així mateix, es va procedir a la realització d'un sondeig arqueològic a la part sud del turó per tal d'esbrinar la seva potencialitat estratigràfica i detectar més estructures de sitja.

La campanya de l'any 2004 es va optar per obrir en extensió el màxim de terreny possible per tal d'avaluar la densitat de sitges en el turó. Es va destapar tot l'estrat superficial en una extensió entorn els 1200 metres quadrats vers el sud, i es va realitzar una rasa de 70 al llarg del turó en sentit est – oest. Així es va poder delimitar un mínim de 140 noves estructures.

Finalment, en el decurs de la campanya d'enguany, atenent les limitacions econòmiques, tant sols s'ha pogut excavar estratigràficament un total de 11 estructures de sitges. Cinc d'elles del segle VII aC., una del segle VI – V aC., tres del segle III aC. i dues de datació indeterminada. Així mateix, cal destacar l'aparició d'una urna sencera, feta a ma i situada en un retall al fons de la sitja 97, la qual ha estat objecte d'una microexcavació del farciment contingut en el seu interior.

5.- Objectius de la campanya i metodologia de treball.

Des de la primera intervenció efectuada per l'equip que signa aquest informe, la planificació de les intervencions arqueològiques en el Turó de la Font de la Canya ha seguit la directriu d'anar ampliant la zona excavable a partir del primer sector obert en extensió durant la primera campanya de 1999. Les estructures aparegudes en ampliar el sector obert s'excaven de forma sistemàtica, sempre seguint la direcció de la zona ampliada. D'aquesta manera es pretén anar deixant, després de cada intervenció, espais cada vegada més grans, on els treballs arqueològics estiguin totalment acabats. Així, seguint aquesta dinàmica, en un termini de temps raonable, bona part del espai ocupat per les restes protohistòriques quedarà alliberat i a punt per a que les parts afectades, administració i propietari, puguin decidir quin us podrà fer-se d'aquests terrenys. És precisament, en la línia d'aquest últim objectiu, que a la campanya de l'any 2004 es va optar per una gran obertura en extensió per tal d'afinar el temps i costos que es podrien derivar d'una possible excavació total del jaciment del Turó de la font de la canya, almenys pel que fa a les estructures de sitja. Així a la campanya d'enguany l'objectiu ha continuat sent el d'excavar i documentar el màxim nombre de sitges per tal d'anar deixant espais alliberats de cara a futures decisions.

L'any 1999, l'objectiu prioritat fou l'excavació d'aquelles estructures tipus sitges que havien estat afectades per mans de clandestins i que es trobaven disperses per diferents punts del turó. A banda d'aquesta intervenció de salvament, es va procedir a obrir en extensió un sector, l'anomenada cala 400, al voltant d'una gran estructura tipus forn que aflorava al punt central de la vora nord del turó. És a partir d'aquesta primera zona oberta en extensió (i ja totalment excavada) que l'any 2000, 2001, 2002 i 2003 vam procedir a ampliar el sector excavable.

La metodologia emprada ha estat l'habitual en jaciments protohistòrics, amb l'excavació en extensió dels nivells i estructures documentades i emprant el sistema de registre Harris, modificat a partir de les circumstàncies concretes de la

pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciments. A cada Unitat Estratigràfica identificada i numerada li correspon una fitxa descriptiva amb la informació bàsica de la U.E. A més de la corresponent identificació i numeració d'Unitats Estratigràfiques, hem cregut convenient introduir la utilització del concepte de Fet arqueològic. Aquest és un concepte relativament nou, desenvolupat per l'equip investigador de l'assentament protohistòric de Lattes (Herault, França), amb la intenció de facilitar la gestió de les dades en agrupar aquelles estructures homogènies formades per més d'una Unitat Estratigràfica (llars de foc, sitges, forats de pal, murs amb fonamentació, etc.). Les sitges són una d'aquestes estructures on la utilització del concepte de Fet arqueològic és molt adient i més tenint present les característiques del Turó de la Font de la Canya.

El material gràfic està compost per plantes generals (E:1/200, 1/100) i de detalls concrets (E:1/20) que ens aporten una visió sincrònica i horitzontal de les fases del jaciment; i, per suposat, el material fotogràfic imprescindible per a la constatació visual dels treballs realitzats, utilitzant per a cada UE fotografies digitalitzades. L'objectiu final, des de el punt de vista gràfic, es poder arribar a realitzar plantes de les diferents fases constructives de l'assentament, de manera que ens permeti conèixer el millor possible la seva evolució funcional i estructural al llarg de tota la seva història.

Pel que fa al registre del material moble exhumat durant el procés d'excavació, s'ha efectuat un inventari de materials de cada unitat estratigràfica de forma individual. El siglatge del material ve encapçalat per les sigles del jaciment T. F. C., any de la campanya i número d'UE. Per a cada UE es complimenta una fitxa d'inventari, que contempla els diferents tipus de materials i les seves classificacions, segons una codificació prèviament establerta, a fi de cobrir les necessitats particulars del jaciment.

Finalment, en tractar-se d'estructures de magatzem tipus sitja, s'ha posat especial èmfasi en les tasques de mostreig, per part de Daniel López, i recollida de dades paleo-econòmiques, sobretot paleocarpològiques, desenvolupades, com és

recomanable, sobre el terreny i en paral·lel a l'excavació de les sitges. Aquesta tasca s'ha realitzat sobretot en base a la flotació sistemàtica de les terres de gairebé tots els nivells arqueològics que amortitzen les sitges (amb més o menys intensitat i volum segons els resultats d'un primer mostreig). Una part dels resultats paelocarpològics han estat presentats recentment en el treball DEA d'aquest investigador. Altrament també s'ha dut l'estudi de les restes de fauna duts a terme per Sílvia Valenzuela i que es presenten durant el mes de març del present any 2008 en la defensa de la tesis doctoral d'aquesta investigadora.

6.- Descripció dels treballs.

Com hem dit anteriorment a la campanya de l'estiu del 2004 es va poder destapar en extensió l'estrat superficial en una extensió aproximada d'uns 1200 m², delimitant inicialment, un total de 140 noves estructures tipus sitja. En aquest sentit, a la campanya de 2005 s'ha excavat sistemàticament un total d'11 estructures tipus sitges, que es corresponen respectivament a la numeració romana de la campanya de 2004 amb les sitges: X, XII XVIII, XXII, XXIII, XXIV, XXVI, XXX, XXXI i XVII que talla la 109 delimitada i excavada a la campanya d'enguany

Enguany vam proposar desenvolupar la campanya a l'extrem sud-est del turó, doncs a la part oest l'any 2002 es va documentar tota una sèrie d'estructures d'hàbitat que dificultaria una marxa més agilitzada dels treballs.

A la zona oberta durant la campanya d'enguany s'han detectat i excavat sistemàticament un total d'11 estructures tipus sitja (Fig. 3, 4 i 4b). Així mateix, cal destacar l'aparició d'una tenalla sencera perfectament col·locada en un forat practicat al fons de la sitja que retalla el nivell natural o roca mare, feta a mà en el fons de la sitja 97.

A la campanya de 2005 han estat excavades i analitzades a nivell arqueobotànic un total d'11 estructures. A continuació, descriurem les diferents estructures i els nivells que les amortitzen, per separat, seguint un ordre aleatori.

-Sitja 97 (Fig. 5 i 6):

El retall de la sitja (UE-1200) conforma una estructura de fons pla i parets de tendència cilíndrica. En el seu fons apareix tallada per els fets 106 i 106.

L'alçada conservada és de 50 cm i el diàmetre màxim és de 155 cm.

U.E. 1201.- Estrat argilós amb molts carbons i matèria orgànica. Característic farciment de totes les sitges del VII aC. Apareix cobrint els fets 105 i 106.

UE:1214 .- Retall que apareix al fons de la sitja 97, format per parets de secció ovoide i fons còncav. L'alçada conservada és de 100 cm i el diàmetre màxim és de 50 cm. Al seu interior apareix sencera una tenalla feta a mà, la qual està extreta i resta per a ser excavada.

UE: 1215 .- Nivell de terres de color gris, de textura poc compacte amb carbons i algun fragment de tovot. Apareix farcint 1214, cobert per 1201, i conté una urna feta a mà conservada sencera, la qual encara resta per ser excavada al laboratori.

UE:1219 (FP 106).- Retall de petites dimensions que apareix al fons de la sitja 97, possiblement un forat de pal. L'alçada conservada és de 15 cm. i el diàmetre màxim és de 15 cm.

U.E:1220.- Nivell de terres argiloses de color marró, sense aportar cap material arqueològic. Apareix farcint tot l'espai de 1219, essent cobert per 1201.

Cronologia d'amortització de l'estructura: VII aC.

-Sitja 98 (Fig. 7 i 8):

El retall de la sitja (UE: 1202) que conforma una estructura de fons pla i parets de tendència cilíndrica.

L'alçada conservada és només de 30 cm i el diàmetre màxim és de 122 cm.

U.E. 1203.- Nivell de terres argiloses de color gris, de consistència solta i pocs carbons. Aporta força material arqueològic.

Cronologia d'amortització de l'estructura: VII aC.

-Sitja 99 (Fig. 9 i 10):

El retall de la sitja (UE: 1204) que conforma una estructura de secció de parets de tendència ovoide i fons pla.

L'alçada conservada és de 52 cm i el diàmetre màxim és de 192 cm.

UE: 1205.- Nivell de terres argiloses de color marró i força compactades, contenint bastants fragments de terres vermelloses cremades i força carbons, aportant força material arqueològic.

Cronologia d'amortització de l'estructura: VII aC.

-Sitja 100 (Fig. 11 i 12):

El retall de la sitja (UE: 1206) que conforma una estructura de secció de parets de tendència ovoide i fons còncav.

L'alçada conservada és de 98 cm i el diàmetre màxim és de 154 cm.

U.E. 1207.- Nivell de terres cendroses, amb fragments de material constructiu cremat (fragments de toves, de soleres de llar de foc i de sostre).

Cronologia d'amortització de l'estructura: VI – V aC.

-Sitja 101 (Fig. 13 i 14):

El retall de la sitja (UE: 1208) presenta una secció de parets de tendència cilíndrica fons pla.

L'alçada conservada és de 24 cm. i el diàmetre màxim és de 176 cm.

U.E. 1209.- Nivell de terres argiloses de color marró clar força compactades, aportant força material arqueològic i poca matèria orgànica.

Cronologia d'amortització de l'estructura: VII aC.

-Sitja 102 (Fig. 15 i 16):

El retall de la sitja (UE: 1210) presenta una secció de parets de tendència ovoide i fons còncav.

L'alçada conservada és de 138 cm i el diàmetre màxim és de 156 cm.

UE: 1211.- Nivell de terres argiloses de color marró clar amb pocs carbons i un important abocament de pedres de petita i mitjana dimensió. Apareix cobrint altre nivell de farciment (UE: 1218) de la sitja 102.

UE: 1218.- Segon nivell de farciment de la sitja 102. Es defineix com un estrat argilós de color gris, amb molts carbons i força material ceràmic.

Cronologia d'amortització de l'estructura: 1ª meitat de III aC.

-Sitja 103 (Fig. 17 i 18):

El retall de la sitja (UE: 1212) que conforma una estructura de secció de parets de tendència ovoide i fons còncav.

L'alçada conservada és de 70 cm i el diàmetre màxim és de 148 cm.

UE: 1213.- Nivell de terres de color marró clar, molt compacte, aportant gran quantitat de pedres. Apareix cobrint un segon nivell de farciment (UE: 1221).

UE: 1221.- Nivell de terres de color gris verdós poc compacte, aportant força carbons.

Cronologia d'amortització de l'estructura: indeterminada.

-Sitja 104 (Fig. 19 i 20):

El retall de la sitja (UE: 1216) conforma una estructura de fons còncav i parets de tendència ovoide.

L'alçada conservada és de 112 cm i el diàmetre màxim és de 154 cm.

UE: 1217.- Nivell de terres de color marró clar, força sorrenques. Aporta abundant material arqueològic.

Cronologia d'amortització de l'estructura: finals del III aC.

-Sitja 107 (Fig. 21 i 22):

El retall de la sitja (UE: 1222) presenta una secció de parets de tendència ovoide i fons còncav.

L'alçada conservada és de 96 cm i el diàmetre màxim és de 148 cm.

UE: 1223.- Nivell de terres de color marró, bastant soltes, barrejades amb força pedres i restes de tovots

Cronologia d'amortització de l'estructura: IV aC.

-Sitja 108 (Fig. 23 i 24):

El retall de la sitja (UE: 1224) conforma una estructura de secció de parets de tendència ovoide i fons còncav. Apareix tallant a la sitja 109.

L'alçada conservada és de 222 cm i el diàmetre màxim és de 156 cm.

UE: 1225.- Nivell de terres de color marró fosc, força barrejades amb carbons. Apareixen pedres de totes dimensions. Aporta abundant material ceràmic.

Cronologia d'amortització de l'estructura: indeterminada.

-Sitja 109 (Fig. 23 i 25):

El retall de la sitja (UE: 1226) presenta una secció de parets de tendència cilíndrica i fons pla. Apareix tallada per la sitja 108.

L'alçada conservada és de 84 cm i el diàmetre màxim és de 180 cm.

UE: 1227.- Nivell de terres de color gris, força barrejades amb carbons. Aporta abundant material ceràmic. Apareix tallat per la sitja 108.

Cronologia d'amortització de l'estructura: VII aC.

7.- Anàlisi de les restes arqueobotàniques de les llavors i fruits.

Pel que respecte a l'estudi arqueobotànic de les llavors i fruits, els cereals millor documentats són els cereals d'hivern representats per l'ordi vestit (*Hordeum vulgare*) i el blat nu (comú/dur) (*Triticum aestivum/durum*) que composen, de forma aclaparadora, la major part de les restes recuperades i donen peu a pensar que l'excedent agrícola emmagatzemat a l'interior de les sitges estaria format, majoritàriament per aquests cereals (Fig. 26). El seu èxit s'explica per la seva rusticitat, la poca exigència a les condicions climàtiques i l'adaptabilitat a diferents tipus de sòls.

En segon terme, apareixen altres cereals considerats com a secundaris i estan representats per la pisana (*Triticum dicoccum*), el blat nu de tipus compacte (*Triticum aestivum/durum* tipus *compactum*), aquest últim amb una paper residual dins l'agricultura en el Turó de la Font de la Canya. Els cereals anteriors són dits d'hivern perquè la sembra s'efectua a la tardor. En canvi, altres cereals secundaris com el mill (*Panicum miliaceum*) i el panís (*Setaria italica*) són cereals en els que la sembra dels quals s'efectua a la primavera. Aquests cereals tenen una importància secundària però formen part de l'entramat agrícola i són necessaris per al funcionament del cicle productiu agrícola.

Pel que respecta al cultiu de les lleguminoses, la millor representada és la llentia (*Lens culinaris*) seguida de la guixa (*Lathyrus sativus*) i la veça (*Vicia* cf. *sativa*), aquestes dues últimes amb una presència molt reduïda. Les lleguminoses tenen una importància vital en aquest tipus d'agricultura, atès que el seu cultiu ajuda a la regeneració del sòl i a mantenir la fertilitat. També tenen un caràcter destacat en l'alimentació humana perquè són riques en proteïnes, equilibren la dieta i poden substituir aliments preuats com la carn quan aquesta escasseja.

Per altra banda, s'ha documentat la recol·lecció de fruits silvestres, una de les pràctiques de subsistència més antigues, com la figa (*Ficus carica*), la móra

(*Rubus fruticosus/idaeus*) i la gla (*Quercus* sp.), que tindrien un paper important en la dieta dels habitants del Turó de la Font de la Canya.

L'únic fruiter cultivat és la vinya i és una de les descobertes més importants reflectida en aquest treball, perquè aporta dades inèdites sobre un tema cabdal de la protohistòria catalana. Les restes de *Vitis* apareixen a la meitat de les sitges estudiades i s'han recuperat un elevat nombre de llavors a la fase de la primera edat del ferro, circumstància inèdita en tot el territori català, a excepció d'algunes llavors de la mateixa cronologia trobades a l'assentament precolonial de Sant Martí d'Empúries (L'Escala, Alt Empordà). En aquest sentit, la importància que adquireix el vi i la vitivinicultura en les societats indígenes s'ha posat de manifest en multitud de treballs tal i com ho demostren diferents elements de la cultura material d'aquestes societats.

Finalment, pel que respecta a la microexcavació realitzada a l'urna de ceràmica a mà documentada en un retall situat al fons de la sitja 97, els resultats arqueobotànics no han permès documentar cap tipus d'activitat relacionada amb la manipulació de productes vegetals. En aquest sentit, les restes de llavors i fruits carbonitzats documentats al seu interior segueixen els mateixos patrons que els documentats en el nivell immediatament superior de la mateixa sitja i tot sembla indicar que es tracta del mateix sediment que amortitza el conjunt de la sitja. Aquestes restes estan formades bàsicament per ordi vestit i blat nu, essent menys habitual l'aparició d'alguna lleguminosa com la lletia.

8.- Consideracions finals.

L'excavació arqueològica ha permès constatar els trets característics d'un d'assentament amb funcionalitats de centre d'acumulació d'excedents agrícoles o *campes de sitges*, explícitament d'ordi vestit i de blat nu com demostren les anàlisis arqueobotàniques de llavors i fruits (López, 2004). Aquest aspecte explica la naturalesa i l'existència d'aquest tipus d'assentament. Recentment aquest model d'assentament s'ha definit en el marc de la Cossetània ibèrica amb el nom de nucli d'activitats econòmiques especialitzades (Asensio *et al.* 1998). Es caracteritzen per tenir un caràcter especialitzat, transformador i comercial. A més solen presentar una zona d'hàbitat de dimensions i petites en comparació amb la dedicada a les activitats econòmiques, com es fa palès al Turó de la Font de la Canya, on la part més extensa de la seva superfície està ocupada íntegrament i densa per estructures tipus sitja, essent la part d'hàbitat molt reduïda i no fortificada.

Aquests assentaments solen estar situats a prop d'algun nucli de poder, com en el cas que ens ocupa, l'*oppidum* d'Olièrdola (Olièrdola, Alt Penedès) amb indicis clars de nucli central vertebrador del territori des de la primera edat del ferro (Molist 2000; Asensio *et al.* 2006, en premsa). Una altre element diferenciador d'aquest tipus de d'assentament, present al Turó de la Font de la Canya, és la presència de materials d'importació d'una certa riquesa (Jornet *et al.* 2005, 49-51), fet que evidencia el seu caràcter comercial.

A les rodalies del Turó de la Font de la Canya apareixen altres assentaments que poden desenvolupar uns rols semblats, encara que no han estat excavats de forma intensiva, com és el cas del Mas Castellar (Giró 1960-61 a Asensio *et al.* 2006) o la Vinya d'en Pau (Giró 1947 a Asensio *et al.* 2006; Ros 2003).

El Turó de la Font de la Canya presenta un tret diferencial, únic, pel fet d'evidenciar una estructura d'aquest tipus ja des d'un moment molt antic, amb seguretat des del període ibèric antic i, fins i tot, possiblement també, ja des de la

primera edat del ferro. Això certament és del tot atípic ja que, a jutjar per la resta de jaciments coneguts fins a l'actualitat aquest fenomen d'aparició de nuclis especialitzats en la reserva d'excedents cerealístics, tant sols sembla desenvolupar-se plenament ben entrat el període ibèric ple, és a dir, al llarg dels segles IV-III aC (Asensio *et al.* 2002, 129). Per altra banda, la fase de les darreries del segle III a. n. e., és a dir, de l'inici de la conquesta romana d'aquests territoris, representa el moment final d'ocupació del jaciment; fet que ens mostra que aquest model entra en crisi i desapareix a partir del control polític i econòmic de la zona per part de l'administració romana.

Aquesta campanya de l'any 2005 ha permès complir un dels objectius bàsics, exposats més amunt, com és el continuar obrint en extensió la part oest de l'assentament, en un direcció de l'obertura practicada nord-est/sud-est. Així mateix, també s'ha procedit a tapar les estructures excavades d'anys anteriors amb l'objectiu de preservar la bona conservació d'aquestes.

L'excavació arqueològica ha comportat un avenç considerable des del punt de vista de la recerca del jaciment per dues raons fonamentals. En primer lloc, el fet d'haver documentat l'existència d'una sitja que presenta trets diferencials a la resta. Es tracta de la sitja 97, corresponent a la fase de la primera edat del ferro, que presenta al seu fons un retall circular, a l'interior del qual s'ha documentat una urna feta a mà amb decoracions de cordons i es troba perfectament encastada en aquest retall. La microexcavació d'aquest recipient no ha aportat dades que ens permetin interpretar la funcionalitat tant del conjunt de l'estructura 97 com de l'explicació i interpretació d'aquesta urna encastada en el forat practicat al fons de la sitja o nivell d'argiles naturals. Certament, en el decurs de les diferents campanyes arqueològiques s'ha documentat puntualment alguna estructura tipus sitja amb trets diferencials. Aquest és el cas de la sitja 72, també de la primera edat del ferro, que presenta al seu interior un petit mur fet amb pedres que divideix l'estructura en dues parts iguals. Aquesta singularitat és, ara per ara, inèdita i no s'han documentat altres paral·lels arqueològics, essent difícil a l'actualitat interpretar la seva funcionalitat. Amb tot, des del nostre punt de vista

considerem interessant publicar en un futur pròxim aquestes estructures amb l'objectiu de que tinguin la màxima difusió possible entre la comunitat científica i poder documentar, si existeixen, paral·lels que ens permetin interpretar la particularitat d'aquestes.

L'altre punt que cal esmentar en aquest apartat és la comprovació definitiva de l'excepcional potencial del jaciment pel que respecta a la documentació de tipus arqueobotànic. En endegar una sistemàtica tasca de mostreig dels nivells exhumats, ha estat possible obtenir resultats positius en gairebé la major part de sitges excavades, sovint amb l'aparició de granes carbonitzades en quantitats veritablement excepcionals (López 2004, 2006). A més, aquesta riquesa d'elements d'aquest tipus es distribueix regularment en estructures de tots els períodes documentats. És per aquesta raó que creiem plenament justificat destinar sistemàticament bona part dels esforços i dels recursos d'aquesta i de les futures campanyes d'excavació a la correcta recollides de la informació d'aquest tipus. En aquest sentit, s'ha engegat un estudi antracològic de les mostres de carbó de fusta a càrrec de la Dra. Raquel Piqué de la Universitat Autònoma de Barcelona, per tal de contrastar les dades amb les carpològiques i conèixer millor el paleoambient i l'explotació dels recursos vegetals.

A tot això cal afegir la informació de qualitat que proporcionen els conjunts tancats com els que tractem, tant a nivell ceramològic (una part dels quals es troben en procés de publicació) com a nivell dels diversos tipus de restes que apareixen, també en abundància i per a totes les èpoques, en aquest jaciment (molins, materials constructius excepcionalment ben conservats, evidències metal·lúrgiques, tèxtils, etc.), així com les dades que oferiran els estudis faunístics, aquest últims es presenten el proper mes de març de 2008 per part de la investigadora Sílvia Valenzuela que defensa davant tribunal la seva tesis doctoral..

En definitiva, tot plegat ens permet afirmar que el jaciment protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès) esdevé un

assentament de referència en la investigació sobre la base econòmica de la protohistòria d'aquesta zona, fet que, conforma l'objectiu central del projecte d'investigació de la Universitat de Barcelona on s'integren aquestes excavacions. Sens dubte, els camps de sitges són els tipus d'assentament més favorable per aquest objectiu, ja que conformen una evidència directa de la capacitat productiva de la societat que els utilitza (en base a l'estudi tipològic de les estructures i a la qüestió de les capacitats de les estructures de magatzem), sobre la gestió i comercialització dels excedents agrícoles (en base a la presència i quantificació de ceràmiques importades), sobre la seva evolució en el temps, etc. L'estudi de l'abundant evidència paleocarpològica i faunística permetrà, a més, aprofundir en la naturalesa precisa de les pràctiques agrícoles i ramaderes d'aquestes societats.

9.- Bibliografia.

Alonso 1992

N. Alonso, *Conreus i agricultura a la plana occidental catalana en època ibèrica. Estudi arqueobotànic de Margalef (Torregrossa, el Pla d'Urgell) i Tossal de les Tenalles (Sidamon, el Pla d'Urgell)*, Quaderns d'Arqueologia del Grup de Recerques de "La Femosa", Artesa de Lleida, 1992.

Alonso 1999

N. Alonso, *De la llavor a la farina. Els processos agrícoles protohistòrics a la Catalunya Occidental*, Monographies d'Arqueologie Méditerranéenne, 4, CNRS, 1999.

Asensio et al. 1998

Asensio, D.; Belarte, C.; Sanmartí, J. i Santancana, J. (1998): "Paisatges ibèrics: tipus d'assentaments i formes d'ocupació del territori a la costa central de Catalunya durant el període ibèric ple", dins les *Actes del Congrés Internacional: Els Ibers, prínceps d'Occident*, Barcelona, pp. 373-385.

Asensio et al. 2000

D. Asensio, J. Morer i X. Cela, *Memòria científica del jaciment del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès). Campanya 2000*. Inèdit, 2000.

Asensio et al. 2001

D. Asensio, J. Morer, A. Rigo i J. Sanmartí, *Les formes d'organització social i econòmica a la cossetània ibèrica: noves dades sobre l'evolució i tipologia dels assentaments entre els segles VII-I aC*, a A. Martín, R. Plana (dirs): *Territori polític i territori rural durant l'edat del Ferro a la Mediterrània Occidental*, Actes de la Taula rodona celebrada a Ullastret, núm. 2, pàg. 253-271, 2001

Asensio et al. 2002

Asensio, D.; Francès, J. i Pons, E., "Les implicacions econòmiques i comercials de la concentració de reserves de cereals a la Catalunya costanera en època ibèrica", *Cypsela*, 14, 2002, p. 125-140.

Asensio et al. 2007

D. Asensio, D. López, J. Mestres, N. Molist, A. Ros i M. R. Senabre, "De la primera edat del ferro a l'ibèric antic: la formació de les societats complexes a la zona del Penedès", a Actes de la II Reunió Internacional d'Arqueologia de Calafell, 2004, pp.289-307.

Asensio et al. 2005

D. Asensio, X. Cella i J. Morer, "El jaciment protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès): un nucli d'acumulació d'excedents agrícoles a la Cossetània (segles VII-III aC), *Fonaments*, 12, Universitat de Barcelona, pp.177-195.

Buxó 1997

R. Buxó, *Arqueología de las plantas*, Ed. Crítica, 1997.

García 1998

J. García, *Turó de la Font de la Canya/El Pujolet (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès)*. Memòria d'excavació inèdita. 1998.

Jornet et al. 2004

R. Jornet, D. López i J. Pou, "Introducció, assimilació i control del conreu de la vinya i la producció vinícola a Catalunya: El cas del jaciment de la primera edat del ferro del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès)", *Oppidum*, 4, 2005, p.45-56

López 2004

D. López, "Primers resultats arqueobotànics (llavors i fruits) al jaciment protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès, Barcelona) segles VII – III a. n. e.", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, nº14, pp. 149-177. Universitat de Lleida, 2004; Lleida.

López 2006

D. López, *L'agricultura protohistòrica des d'una perspectiva arqueobotànica (llavors i fruits). Estudi de l'assentament del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès)*. Treball del diploma d'estudis avançats (DEA). Doctorat ciències de l'antiguitat 2004-2006. Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia. Universitat de Barcelona. 2006.

Molist 2000

N. Molist, "L'oppidum cossetà d'Olèrdola. L'estapa ibèrica d'un assentament d'ocupació continuada". Sèrie Monogràfica del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, 19: *L'hàbitat protohistòric a Catalunya, Roselló, i Llegendoc Occidental. Actualitat de l'arqueologia de l'edat del ferro. Actes del XXII Col·loqui Internacional per a l'Estudi de l'Edat del Ferro*, Girona, p. 91-105.

Ros 2003

A. Ros, "El camp de sitges de Vinya d'en Pau (Vilafranca del Penedès), revalorització dels materials dipositats al Museu de Vilafranca", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, Lleida, 2003, p. 191-209

TURÓ FONT CANYA 2005

(SJ-97) (Fase 0)

UE 1201:

Àmfora Fenícia d'Occident

1.- 2 fragments informes.

Ceràmica a mà

2.- 2 fragments de vora i cos d'una olla de perfil en "essa".

3 a 8.- 6 fragments de vora de sengles olles o urnes, de dimensions diverses.

9.- 1 fragment de vora d'una forma oberta carenada, amb la superfície brunyida.

10.- 1 fragment de vora d'una tapadora.

11.- 3 fragments de base d'una urna o olla de peu alt, amb la superfície brunyida.

12.- 1 fragment informe, amb la superfície brunyida i restes de decoració acanalada.

13.- 17 fragments informes, amb decoració de cordons digitats, gairebé tots ells d'olles o tenalles de grans dimensions.

14.- 58 fragments informes (només un d'ells amb la superfície brunyida).

Indústria lítica

- 1 petit fragment de pedra retallada, tal vegada un esmolador o polidor.

Fauna

- 68 fragments.

UE 1215 (UF-105):

Ceràmica a mà

1.- 6 fragments informes.

Metalls

- 2 fragments informes, tal vegada de mineral de bronze en brut.

UE 1292 (UF-105):

Ceràmica a mà

1.- 30 fragments que donen el perfil complet (peça sencera dipositada *in situ*) d'una olla de perfil en "essa" de grans dimensions, amb decoració de 7 cordons digitats horitzontals ocupant tot el cos de la peça.

(SJ-98) (Fase 0)

UE 1203:

Ceràmica a mà

- 1.- 5 fragments de vora d'una olla de grans dimensions, amb decoració d'un cordó digitat.
- 2.- 3 fragments de vora d'una olla.
- 3 i 4.- 2 fragments de vora de sengles olles.
- 5.- 3 fragments de vora d'una tapadora.
- 6.- 1 fragment de vora de forma indeterminable.
- 7.- 1 fragment de base plana d'una olla.
- 8.- 1 fragment informe amb decoració de cordó digitat.
- 9.- 57 fragments informes.

Fauna

- 15 fragments.

(SJ-99) (Fase 0)

UE 1205:

Àmfora Fenícia d'Occident

- 1.- 2 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 2.- 6 fragments que donen el perfil gairebé complet (excepte la base) d'una olla de perfil en "essa", amb decoració d'un cordó digitat.
- 3.- 10 fragments de vora i cos d'una olla de perfil en "essa", amb decoració d'un cordó digitat (podria ser la mateixa peça que peça la n. 1).
- 4 i 5.- 3 fragments de vora de 2 olles de perfil en "essa", amb decoració d'un cordó digitat.
- 6.- 1 fragment de vora d'una olla.
- 7.- 1 fragment de vora d'una tapadora.
- 8.- 44 fragments de la base i cos gairebé sencer (només falta la vora) d'una olla de perfil en "essa", amb decoració de 4 línies paral·leles de cordons horitzontals llisos.
- 9 i 10.- 2 fragments de bases planes (una completa) de sengles olles.
- 11.- 1 petit fragment informe amb decoració incisa de ziga-zagues i superfície brunyida.
- 12.- 3 fragments informes, amb decoració de cordons.
- 13.- 27 fragments informes (només 1 amb la superfície brunyida).

Metalls

- 1 fragment amorf, que sembla una unió de petits objectes de bronze a mig fondre (entre els quals es distingeix una anella circular).

Fauna

- 13 fragments.

(SJ-100) (Fase 1a)

UE 1207:

Àmfora Fenícia d'Occident

1.- 3 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada

2 a 4.- 3 fragments de vora de sengles olles o tenalles de llavi pla, similar als de "coll de cigne", dues d'elles amb decoració pintada.

5.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla o gerrot, amb decoració pintada.

6.- 3 fragments de base cònca d'una olla o gerra.

7.- 31 fragments informes amb decoració pintada.

8.- 38 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

9.- 2 fragments de vora i cos d'un vaset carenat o gerreta de perfil bicònic.

10.- 7 fragments informes.

Ceràmica a mà

11 a 18.- 8 fragments de vora de sengles olles de dimensions diverses.

19 i 20.- 2 fragments de vora de sengles tapadores.

21.- 1 fragment de vora, tal vegada d'una mena de tapadora plana.

22 i 23.- 2 fragments de vora de forma indeterminable.

24.- 2 fragments d'un broc complet, d'una olla o tenalla amb vessador a l'espalla.

25 a 30.- 6 fragments de base plana de sengles olles.

31.- 1 fragment informe, amb decoració acanalada i incisions triangulars.

32.- 1 fragment informe amb decoració d'incisions triangulars.

33.- 7 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.

34.- 133 fragments informes.

Metalls

- 5 petits fragments de plaquetes amorfes de bronze; algunes semblen restes de fosa.

Material constructiu

- 2 fragments de fang cru amb improntes vegetals, tal vegada elements de coberta.

- 4 fragments de fang cru amb una superfície cremada o endurida, tal vegada parts de llar o de paviment.

Fauna

- 49 fragments.

Malacologia

- 1 petit fragment de petxina.

(SJ-101) (Fase 0)

UE 1209:

Àmfora Fenícia d'Occident

- 1.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

- 2.- 30 fragments de vora i cos d'una olla de perfil en "essa", amb decoració d'un petit cordó digitat.
- 3.- 10 fragments de vora i cos d'una olla de perfil en "essa".
- 4.- 5 fragments de vora i cos d'una tapadora.
- 5.- 7 fragments de la base plana completa d'una olla.
- 6.- 120 fragments informes.

(SJ-102) (Fase 3a)

UE 1211:

Àmfora púnica ebusitana

- 1.- 1 fragment informe.

Àmfora púnica centromediterrània

- 2.- 2 fragments informes.

Àmfora púnica del Cercle de l'Estret

- 3.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 4.- 1 fragment de vora d'una àmfora.
- 5.- 2 fragments del pivot d'una àmfora.
- 6.- 2 fragments d'una nansa completa d'una àmfora.
- 7.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra, amb decoració pintada a la cara interna del llavi.
- 8.- 105 fragments informes.
- 9.- 1 fragment informe amb decoració pintada.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 10.- 2 fragments de base amb peu anular d'un plat gran.
- 11.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

12 a 15.- 4 fragments de vora de sengles olles.

16 i 17.- 3 fragments de vora de 2 tapadores.

18.- 6 fragments informes.

Material constructiu

- 1 fragment informe de tovot.

- 4 fragments d'argila cuita, tal vegada de la sóla d'una llar de foc.

Fauna

- 12 fragments.

UE 1218:

Ceràmica àtica de vernís negre

1.- 1 fragment de vora d'una pàtera de la forma Lamboglia 22.

2.- 1 fragment de vora d'una pàtera de la forma Lamboglia 21.

3.- 1 fragment de vora d'un bol de la forma Lamboglia 21/25.

4 i 5.- 2 fragments de vora de sengles copes tipus escif o Lamboglia 43, de la variant moderna.

6.- 3 fragment informes, tots tres amb restes de decoració de palmetes o estries a rodeta.

Vernís negre de Tallers Occidentals Indeterminat

7.- 1 fragment de vora d'una pàtera de la forma Lamboglia 26.

8.- 1 fragment informe.

Taller de Roses (?)

9.- 2 fragments que donen el perfil complet d'un petit bol de la forma Lamboglia 24.

Campaniana A arcaica

10.- 5 fragments del fons d'una pàtera de forma indeterminable, amb decoració complexa de palmetes i estries a rodeta a imitació de les pàteres àtiques de la forma Lamboglia 22.

Àmfora púnica ebusitana

11.- 1 fragment de nansa, de forma indeterminable.

12.- 20 fragments informes.

Ceràmica comuna púnico ebusitana

13.- 1 fragment de vora d'un morter del tipus AE-20/I-167.

14.- 1 fragment informe, d'un morter.

Ceràmica ibèrica oxidada

15.- 4 fragments de vora, espatlla i nansa completa d'una àmfora.

16.- 4 fragments de vora d'una àmfora.

17.- 1 fragment de vora d'una àmfora.

- 18 a 21.-** 9 fragments de vora i cos pertanyents a 4 individus d'olles/tenalles amb llavi de "coll de cigne" (dos d'ells amb decoració pintada).
- 22 a 24.-** 3 fragments de vora exvasada de sengles olles o gerrots.
- 25 i 26.-** 2 fragments de vora de sengles gerres tipus "oenochoe".
- 27 i 28.-** 14 fragments que permeten refer el perfil gairebé complet de 2 individus de gerretes bicòniques.
- 29.-** 1 fragment de vora d'un plat fons carenat, amb decoració pintada.
- 30.-** 7 fragments que donen el perfil complet d'un plat gran de vora reentrant.
- 31 i 32.-** 2 fragments de vora de sengles plats de vora reentrant (un d'ells amb decoració pintada a l'exterior).
- 33.-** 1 fragment de vora de parets rectes, tal vegada d'una tapadora.
- 34.-** 15 fragments que donen el perfil quasi complet (excepte la base) d'un vas globular amb vora reentrant i llavi pla bisellat, tal vegada una variant d'olleta de tanca hermètica (tipus urna d'orelletes).
- 35 i 36.-** 3 fragments de base amb peu anular de 2 gerretes.
- 37.-** 1 fragment de base amb peu anular d'un plat.
- 38 a 42.-** 6 fragments de bases còncaues de 5 gerres o olles.
- 43 a 48.-** 8 fragments de 6 nanses d'àmfores (3 d'elles senceres).
- 49.-** 1 fragment de nansa d'una gerra o olla.
- 50.-** 621 fragments informes.
- 51.-** 29 fragments informes amb decoració pintada.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 52.-** 1 fragment de vora, carena i nansa completa d'una gerreta de perfil bicònic.
- 53.-** 12 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 54 i 55.-** 6 fragments de vora i cos de 2 individus d'olles grans, amb decoració de cordó digitat.
- 56.-** 20 fragments de vora i bona part del cos d'una olla, amb decoració d'un petit cordó digitat.
- 57.-** 14 fragments que donen el perfil complet d'una olleta, amb decoració d'una línia d'incisions.
- 58 a 62.-** 9 fragments de vora de 5 individus d'olla, amb decoració de cordó digitat o ungulat.
- 63.-** 4 fragments de vora d'una olla amb decoració d'una línia d'impresions quadrangulars.
- 64.-** 1 fragment de vora d'una olla amb decoració d'una línia d'incisions.
- 65.-** 1 fragment de vora i cos d'una olla amb decoració de botons aplicats.
- 66 a 79.-** 17 fragments de vora de 14 individus d'olles.
- 80.-** 3 fragments que donen el perfil complet d'una tapadora, amb arrencament del pom en forma de nansa de secció circular.
- 81.-** 2 fragments que donen el perfil complet (excepte el pom) d'una tapadora.
- 82 a 91.-** 11 fragments de vora de 10 individus de tapadora.
- 92.-** 2 fragments que donen el perfil complet d'un petit bol de vora reentrant.
- 93 i 94.-** 2 fragments de vora de forma indeterminable.
- 95 a 105.-** 15 fragments de base plana de 11 olles.
- 106.-** 1 fragment d'una petita nansa bífida, de forma indeterminable.
- 107.-** 3 fragments informes amb restes de botó o mugró aplicat.

- 108.-** 6 fragments informes amb decoració d'impresions o incisions.
109.- 13 fragments informes amb decoració de cordó digitat o ungulat.
110.- 201 fragments informes.

Material no vascular

- 111.-** 1 fragment d'una fusaiola completa, de ceràmica oxidada a torn.
112.- 1 fragment d'una fusaiola completa, de ceràmica a mà.
113.- 1 petit fragment de l'angle d'un *pondus*.

Metalls

- 7 fragments informes, de tija d'un o dos objectes indeterminats de ferro. Quatre d'ells semblen pertànyer a la fulla d'un ganivet.
- 2 petits fragments del que sembla la molla d'una fíbula, de bronze.
- 3 fragments d'escòries, molt vitrificats.

Pasta vítrea

- 1 fragment de l'espatlla d'un recipient petit, una ampolleta o aríbal.

Indústria òssia

- 2 fragments de les 3/4 del cap perforat i tija d'una probable agulla espartera.
- 1 fragment d'un astràgal amb perforació central.
- 1 fragment d'un os llarg retallat en forma de disc, amb les dues cares emprades com a superfície per tallar.
- 1 fragment treballat en forma d'ham.

Indústria lítica

- 1 bloc rectangular de pedra sorrenca, sencer, ben treballat i escairat, amb una superfície amb evidents traces d'ús; possible esmolador o polidor d'objectes metàl·lics o d'indústria òssia.
- 1 fragment de l'extrem d'una peça prismàtica, facetada, i amb un inici de perforació en una de les cares, d'una pedra de marbre, de funció indeterminable.
- 1 fragment sense forma ni evidències de treball d'un bloc de pedra sorrenca (tal vegada d'un molí molt fragmentat).

Fauna

- 361 fragments.

Malacologia

- 5 fragments de petxines (2 senceres).

(SJ-103) (Fase 1)

UE 1213:

Àmfora Etrusca

- 1.-** 1 fragment de nansa, de forma indeterminable.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 2.- 5 fragments de vora i cos d'un plat carenat de vora exvasada.
- 3.- 1 fragment de vora de forma indeterminable.
- 4 a 6.- 4 fragments de 3 bases cònques de sengles olles o gerres.
- 7.- 18 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 8.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

- 9 a 11.- 3 fragments de vora de sengles olles de dimensions diverses.
- 12 i 13.- 3 fragments de 2 bases planes d'olles.
- 14.- 1 fragment informe, amb decoració de cordó digitat.
- 15.- 28 fragments informes.

Fauna

- 108 fragments.

UE 1221 :

Ceràmica ibèrica oxidada

- 1.- 1 fragment de vora d'una tenalla de llavi de "coll de cigne", amb decoració pintada.
- 2.- 4 fragments informes, amb decoració pintada.
- 3.- 5 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 4.- 2 fragments de base cònca d'una gerra.

Ceràmica a mà

- 5.- 1 fragment de vora d'una olla.
- 6.- 1 fragment de vora d'una tapadora, amb decoració de triangles acanalats a la cara interna del llavi i superfície brunyida.
- 7.- 4 fragments informes.

Indústria lítica

- 1 llosa plana amb les vores retallades.
- 1 còdol.

Fauna

- 20 fragments.

Malacologia

- 4 petxines.

(SJ-104) (Fase 3b)

UE 1216:

Àtica de Vernís Negre

1.- 2 fragments del peu d'una pàtera forma Lamboglia 21 o 22.

Taller de Roses

2.- 1 fragment informe.

Campaniana A

3.- 1 petit fragment de vora d'un bol de la forma Lamboglia 27.

4.- 4 fragments informes.

Imitacions ebusitanes de vernís negre

5.- 1 fragment de vora d'un plat de la forma Lamboglia 23 (pasta grisa, sense vernís conservat).

Imitació de vernís negre de producció indeterminada (producció local?)

6.- 1 fragment de vora d'un plat de la forma Lamboglia 23 (pasta grisa, sense vernís conservat. És segur que no és ebusità!!).

Àmfora púnica ebusitana

7.- 1 fragment informe.

Àmfora púnica del Cercle de l'Estret

8.- 2 fragments informes.

Àmfora massaliota

9.- 4 fragments informes.

Àmfora itàlica

10.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada

11.- 1 fragment de vora d'una àmfora.

12 i 13.- 2 fragments de vora de sengles olles/tenalles de llavi de "coll de cigne".

14 a 17.- 4 fragments de vora de sengles gerretes.

18 i 19.- 4 fragments de vora de 2 plats de vora reentrant.

20.- 1 fragment de vora d'un vas de parets verticals.

21.- 1 fragment de vora reentrant d'una ampolleta o amforisc.

22.- 1 fragment de vora reentrant de forma indeterminable.

23.- 8 fragments de l'arrencament de la base i cos gairebé sencer d'una gerreta bicònica.

24.- 1 fragment de base amb peu anular de forma indeterminable.

25.- 2 fragments d'una nansa completa d'una àmfora.

26.- 1 fragment de nansa de cinta d'una gerra.

27.- 5 fragments informes, amb decoració pintada.

28.- 457 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 29.- 2 fragments de vora i cos d'una gerreta bicònica.
30.- 1 fragment de base plana d'una gerreta.
31.- 3 fragments de base còncava d'una gerra o gerreta.
32.- 15 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 33.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

- 34.- 4 fragments de vora i cos d'una olla, amb decoració de línies incises i amb les parets del cos molt gruixudes.
35 a 40.- 8 fragments de vora de 6 individus d'olles.
41 i 42.- 2 fragments de vora de sengles tapadores.
43.- 1 fragment de vora de forma indeterminable.
44 i 45.- 2 fragments de base plana de sengles olles.
46.- 1 fragment de nansa de forma indeterminada.
47.- 4 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.
48.- 1 fragment informe, amb decoració de cordó incís.
49.- 68 fragments informes.

Material constructiu

- 2 petits fragments de fang endurit, tal vegada restes de paviment o llar de foc.

Fauna

- 16 fragments.

Malacologia

- 1 fragment de petxina, d'una ostra.

(SJ-107) (Fase 2, per material indígena)

UE 1223:

Àmfora púnica centremediterrània

- 1.- 2 fragments informes.

Àmfora púnica del Cercle de l'Estret

- 2.- 1 fragment informe.

Àmfora indeterminada

- 3.- 1 fragment informe (grega?).

Vaixella fina de producció indeterminada

- 4.- 1 fragment de vora exvasada d'un platet o copa, amb decoració pintada negra (o vernís molt pobre).

Ceràmica ibèrica oxidada

- 5.- 25 fragments de vora, una nansa completa, espatlla i part del cos d'una àmfora.
- 6 i 7.- 4 fragments de vora pertanyents a 2 individus d'àmfora.
- 8.- 2 fragments de vora i cos d'una olla/tenalla de llavi de "coll de cigne".
- 9.- 9 fragments que donen el perfil complet d'un plat fons carenat, amb vora exvasada i base amb peu anular.
- 10.- 1 fragment de vora de forma indeterminable.
- 11.- 1 fragment d'una base completa amb peu anular, d'una gerra o olla.
- 12.- 1 fragment de base còncava d'una gerra o olla.
- 13.- 2 fragments d'una nansa completa d'una àmfora.
- 14.- 2 fragments informes, amb decoració pintada.
- 15.- 132 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 16.- 2 fragments de vora exvasada d'una gerra.
- 17.- 2 fragments de vora d'una plat de vora reentrant.
- 18.- 5 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 19.- 27 fragments que donen el perfil complet d'una olla de perfil en "essa", amb decoració d'un cordó digitat.
- 20.- 9 fragments de vora i part del cos d'una olla cilíndrica, amb decoració d'un cordó digitat.
- 21.- 4 fragments de vora i part del cos d'una olla cilíndrica, amb decoració d'un cordó incís.
- 22.- 3 fragments de vora i part del cos d'una olla de petites dimensions, amb decoració d'un cordó digitat.
- 23.- 1 fragment de vora d'una olla petita, amb decoració d'una línia d'impresions.
- 24 a 29.- 6 fragments de vora de sengles olles, de dimensions diverses.
- 30.- 10 fragments que donen el perfil complet d'una tapadora, amb nansa de secció circular com a agafador.
- 31.- 5 fragments que donen el perfil quasi complet (excepte l'agafador) d'una tapadora.
- 32.- 1 fragment de la base completa i gairebé tot el cos d'una olla de petites dimensions.
- 33.- 8 fragments de l'arrencament de base plana i bona part del cos d'una olla, amb decoració d'una línia d'incisions i mugrons aplicats.
- 34.- 2 fragments de base plana d'una olla de grans dimensions.
- 35.- 6 fragments informes, amb decoració de cordons.
- 36.- 1 fragment informe, amb decoració d'impresions.
- 37.- 61 fragments informes.

Metalls

- 1 fragment d'una fíbula anular hispànica completa, de bronze.
- 1 fragment de dues tiges de bronze, unides per sengles anelles als extrems. Objecte indeterminat.
- 9 fragments d'escòries fèrriques.
- 20 fragments d'escòries indeterminades, amb traces de vitrificació.

Indústria lítica

- 2 fragments de sengles destrals de pedra polida senceres.
- 1 fragment d'una fina placa ovalada treballada, de funció indeterminada.

Material constructiu

- 18 petits fragments de fang cru, la majoria amb improntes vegetals o de canyas, amb molta probabilitat elements de coberta.
- 12 fragments de fang cru amb una cara endurida, tal vegada parts de la sóla d'una llar (o d'un paviment).

Fauna

- 160 fragments (34 de microfauna).
- 2 fragments d'una banya que presenta els extrems retallats intencionalment.

Malacologia

- 3 petxines completes.

(SJ-108) (Fase 3a; molt heterogeni; no quantificable)

UE 1225 (hi ha una alta proporció d'intrusions de la SJ-109, del segle VII aC.):

Taller de Roses

- 1.-** 1 fragment de peu del fons d'una pàtera, de forma indeterminable (amb dues perforacions per a ser penjat).
- 1bis.-** 1 fragment informe.

Àmfora Fenícia d'Occident

- 2.-** 8 fragments informes

Ceràmica ibèrica oxidada

- 3 i 4.-** 2 fragments de vora exvasada de sengles gerretes.
- 5.-** 1 fragment de vora d'un plat o bol de vora vertical, amb decoració pintada.
- 6.-** 1 fragment de base amb peu anular d'un petit plat o tapadora, amb decoració pintada a ambdues superfícies.
- 7.-** 1 fragment de la nansa completa d'una àmfora.
- 8.-** 5 fragments informes, amb decoració pintada.
- 9.-** 80 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 10.-** 1 fragment de base amb peu anular d'un plat.
- 11.-** 4 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 12.-** 1 fragment informe, amb decoració d'un filet en relleu, d'una olla.

Ceràmica a mà

13 a 21.- 9 fragments de vora de sengles olles de dimensions diverses (una d'elles amb la superfície brunyida).

22.- 1 fragment de vora d'una tapadora, amb decoració d'un probable engalba o pintura vermella.

23 a 28.- 6 fragments de vora de sengles tapadores (una d'elles amb la superfície brunyida).

29.- 1 fragment de vora o peu d'una forma indeterminable.

30.- 3 fragments de base amb peu alt anular, d'una urna de peu alt.

31 a 41.- 11 fragments de base plana de sengles olles (una d'elles amb la superfície brunyida).

42.- 1 fragment informe, d'una olla de grans dimensions no brunyida, amb decoració d'acanalats horitzontals al cos.

43.- 1 fragment informe, amb superfície brunyida i decoració d'acanalats i motius incisos triangulars.

44.- 3 fragments informes amb restes de decoració acanalada.

45.- 23 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.

46.- 187 fragments informes.

Metalls

- 1 fragment d'una tija de bronze, d'un objecte de forma indeterminable.

Material constructiu

- 11 fragments de fang cru, restes de coberta, tovots o paviments.

Fauna

- 69 fragments.

Malacologia

- 1 petxina completa.

Carbons

- 1 pot de mostra.

(SJ-109) (Fase 0)

UE 1227

Ceràmica a mà

1.- 38 fragments que donen el perfil complet d'una urna carenada, amb vora alta exvasada i base amb peu anular, amb decoració d'acanalats horitzontals, molt ténues, a l'espatlla (superfície no brunyida o amb el bruyit perdut).

2.- 7 fragments de vora i cos d'una olla, amb decoració de cordó digitat.

3.- 1 fragment de vora d'una olla petita.

4.- 1 fragment de vora d'una tapadora.

5 a 8.- 5 fragments de 4 bases planes d'olles.

9.- 1 petit fragment de nansa d'una olla o gerra.

10.- 9 fragments informes, amb decoració de cordons digitats (gairebé tot d'olles de grans dimensions).

11.- 101 fragments informes.

Material lític

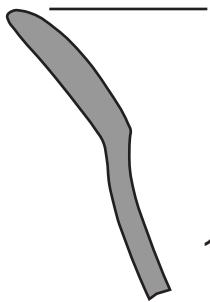
- 2 fragments informes de granit, tal vegada parts d'un molí.
- 1 pedra calcària amb una cara polida, tal vegada un allisador o esmolador.
- 1 fragment d'una placa de pedra sorrenca, tal vegada part de la tapadora de la sitja.

Fauna

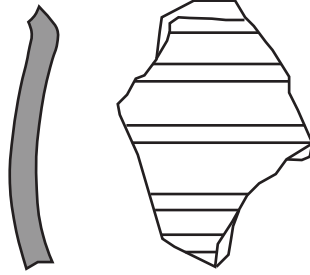
- 40 fragments.

SITGES 1a EDAT DEL FERRO (650-600 aC.)

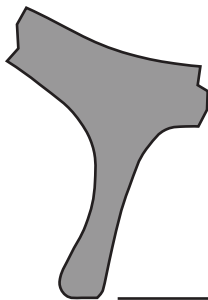
SITJA 97

1201-9

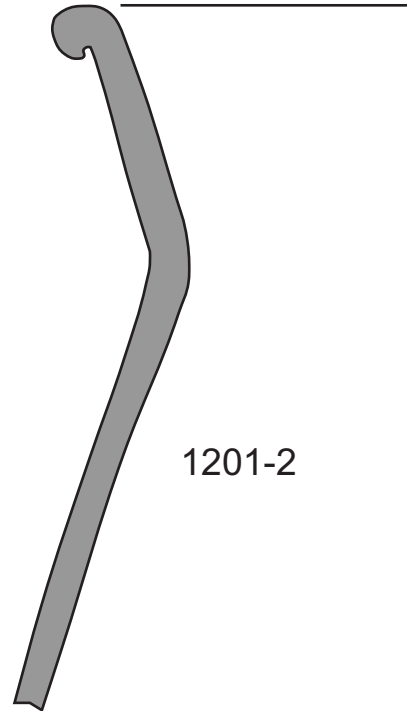

1201-12

1201-11

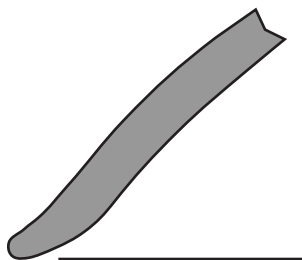
tot Cer. a mà

1201-2

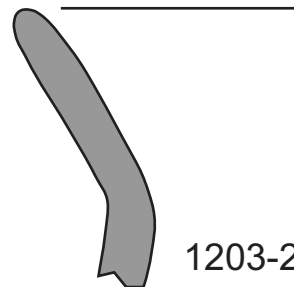

SITJA 98

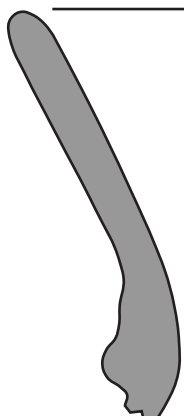

1203-5

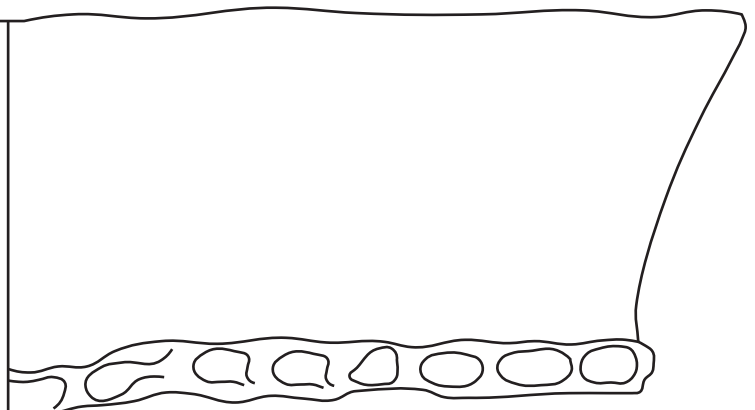
tot Cer. a mà

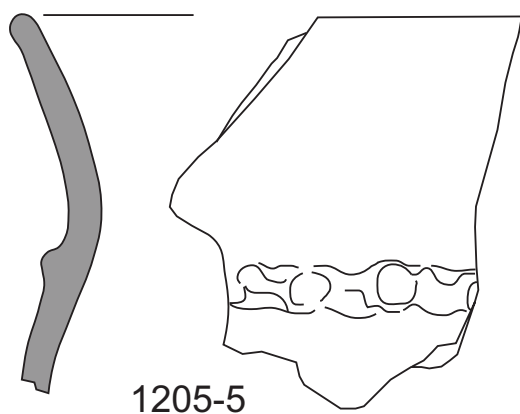
1203-2

1203-1

SITGES 1a EDAT DEL FERRO (650-600 aC.)

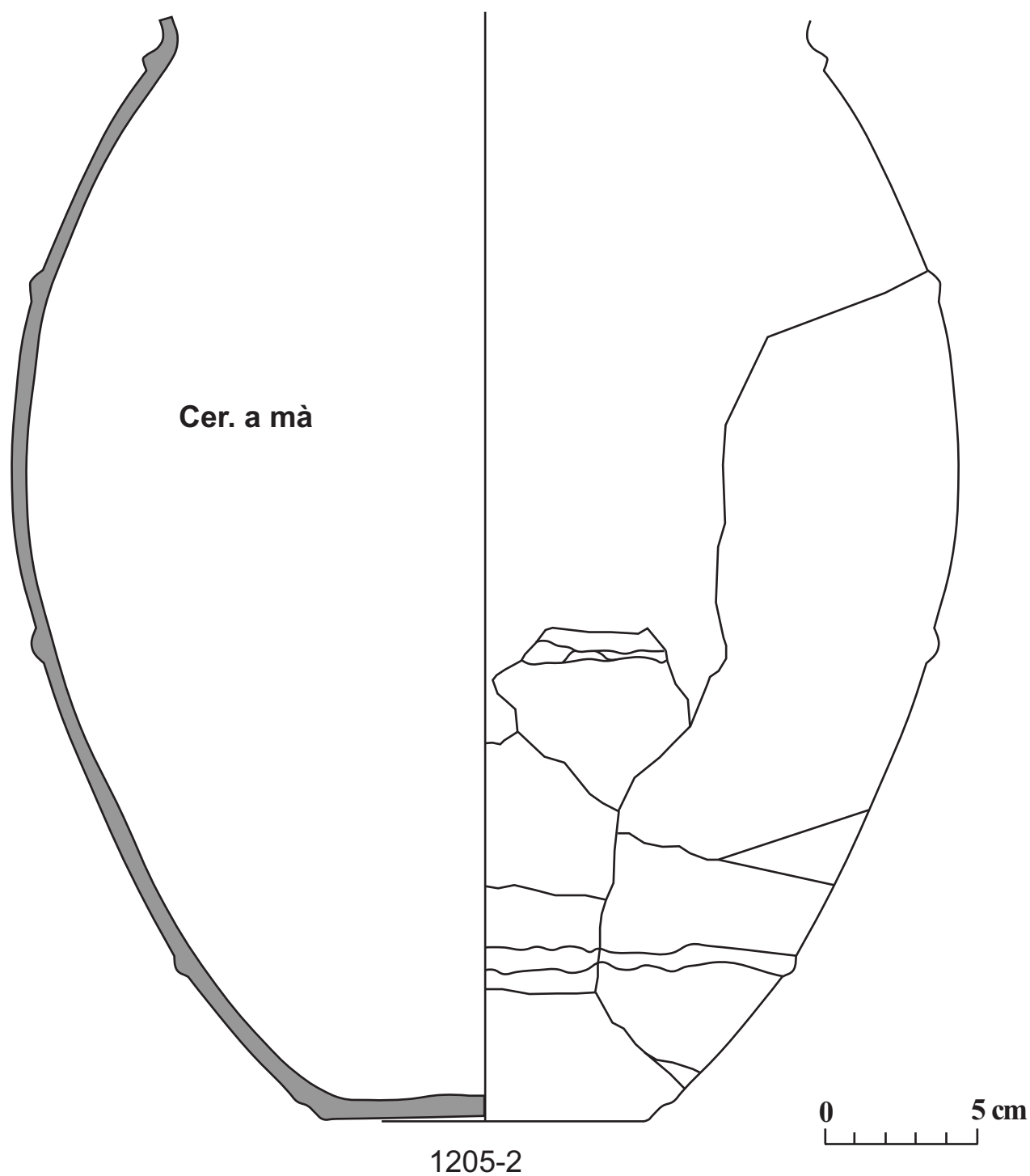
SITJA 99

tot Cer. a mà

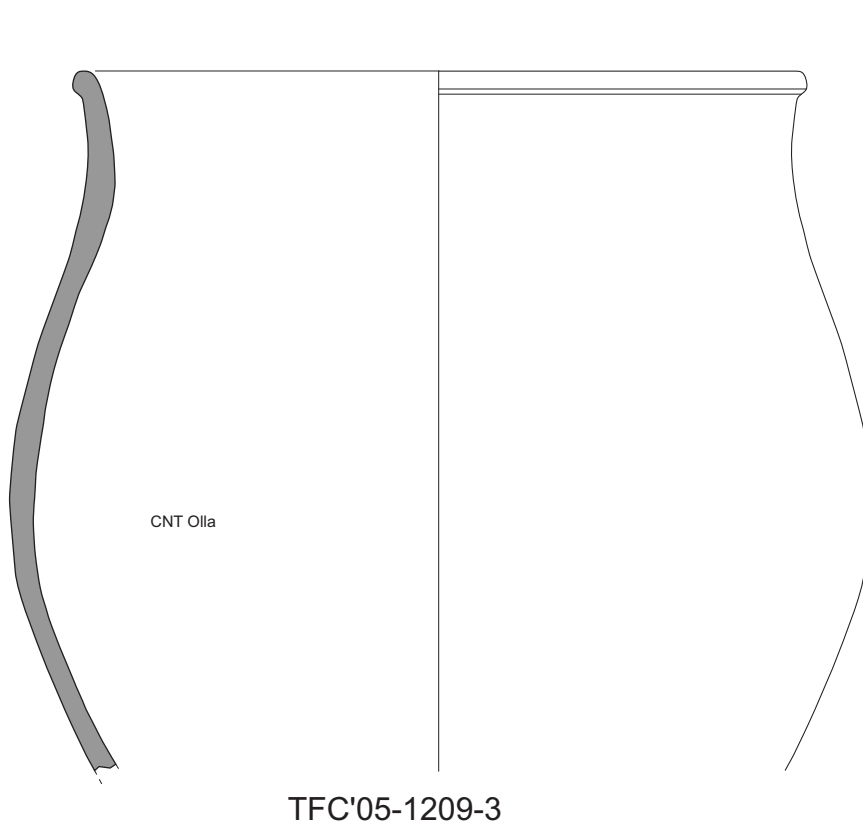
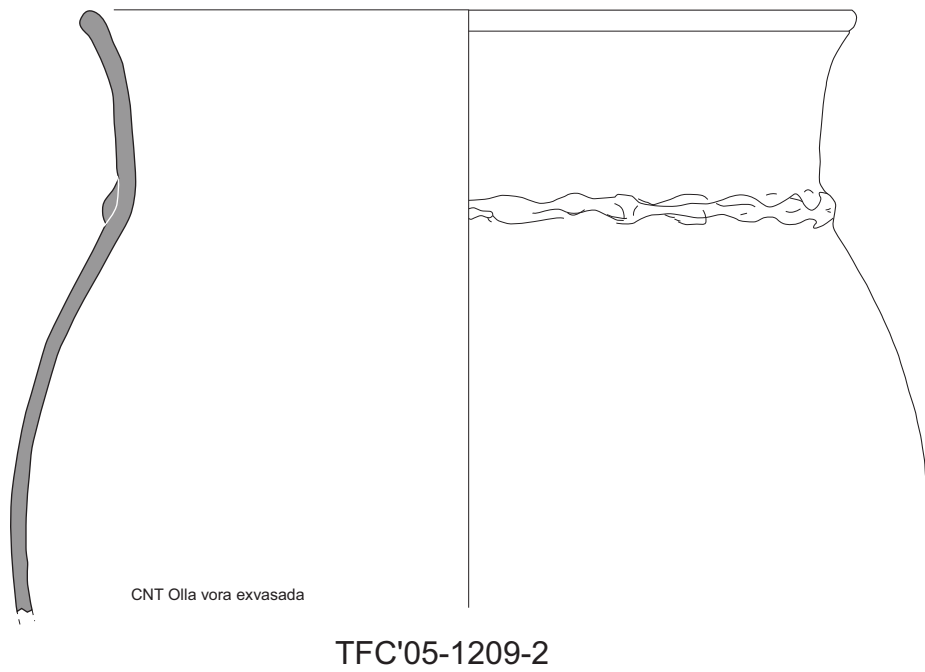
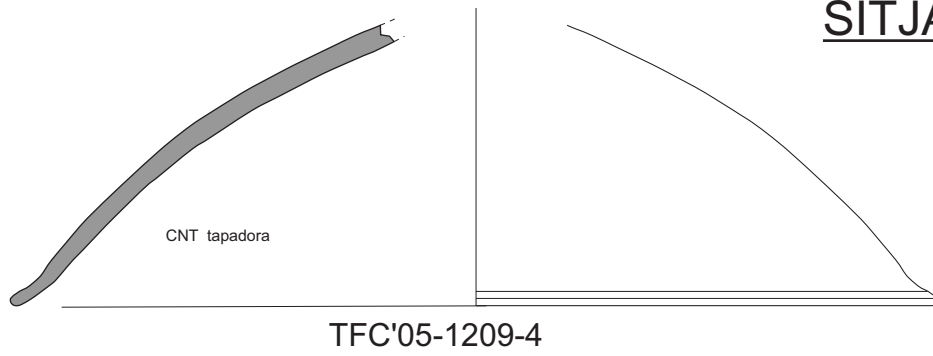
SITGES 1a EDAT DEL FERRO (650-600 aC.)

SITJA 99

SITGES 1a EDAT DEL FERRO (650-600 aC.)

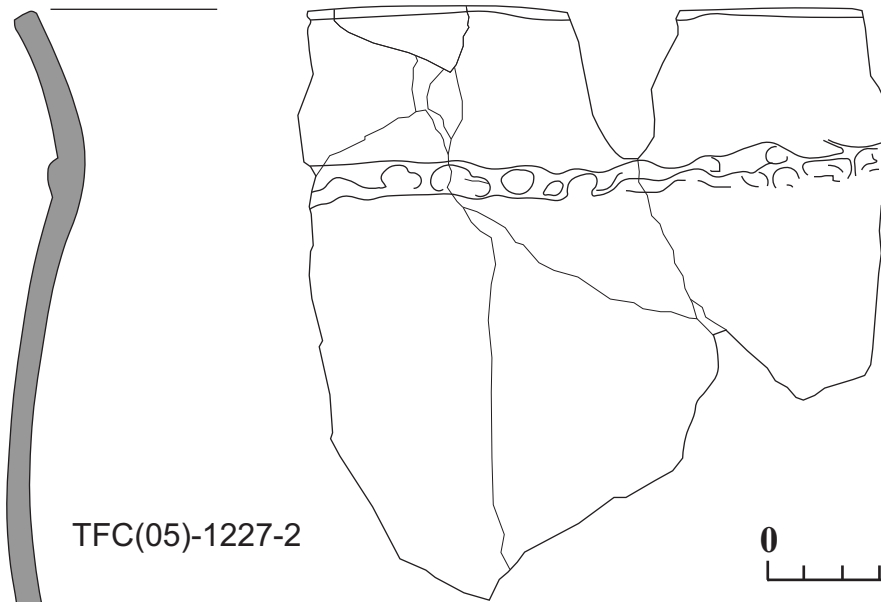
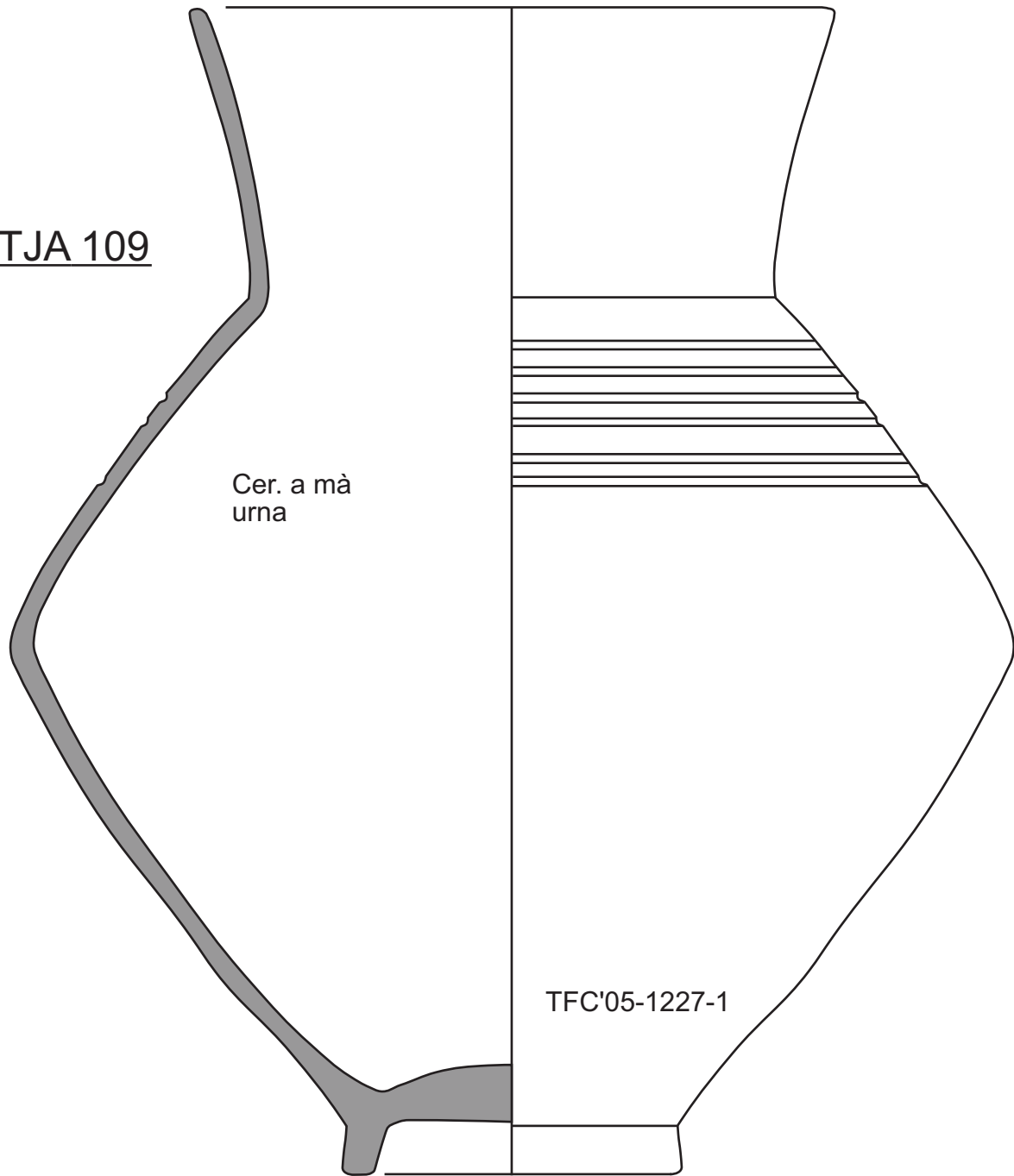
SITJA 101

0 5 cm

SITGES 1a EDAT DEL FERRO (650-600 aC.)

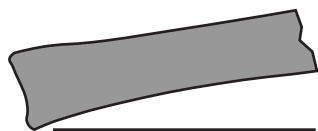
SITJA 109

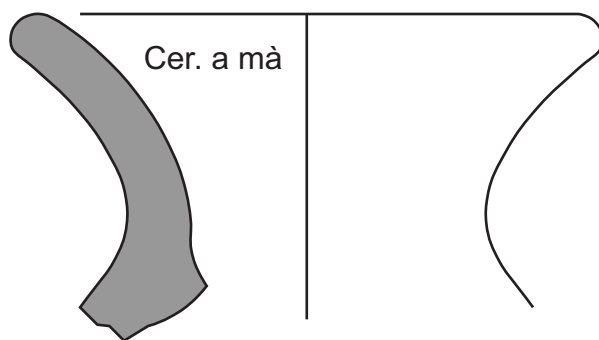
0 5 cm

SITGES PERÍODE IBÈRIC ANTIC (550-450 aC.)

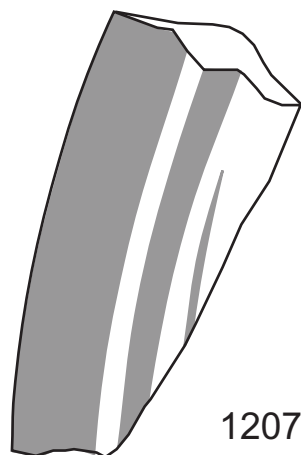
SITJA 100

1207-22
Cer. a mà

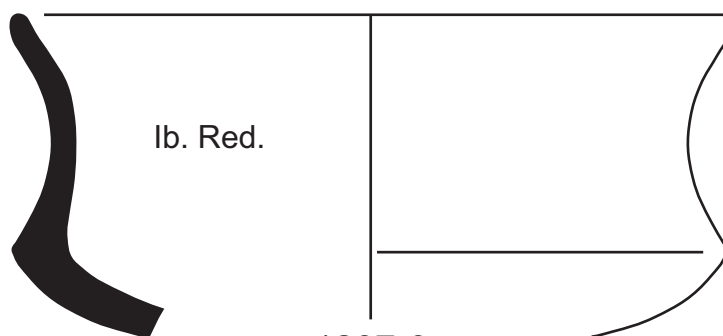
1207-24

Ib. Oxid. Pint.

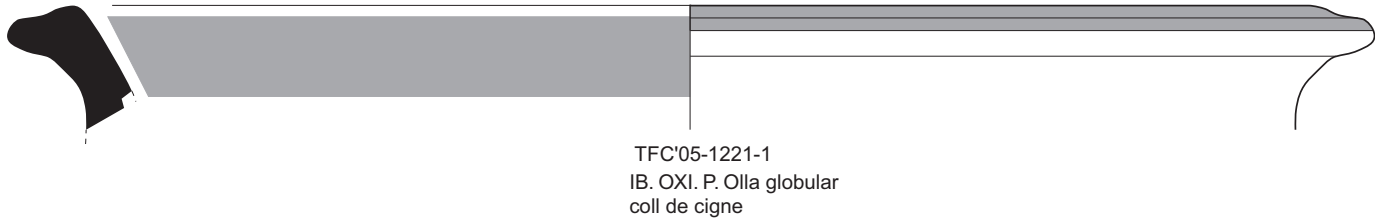
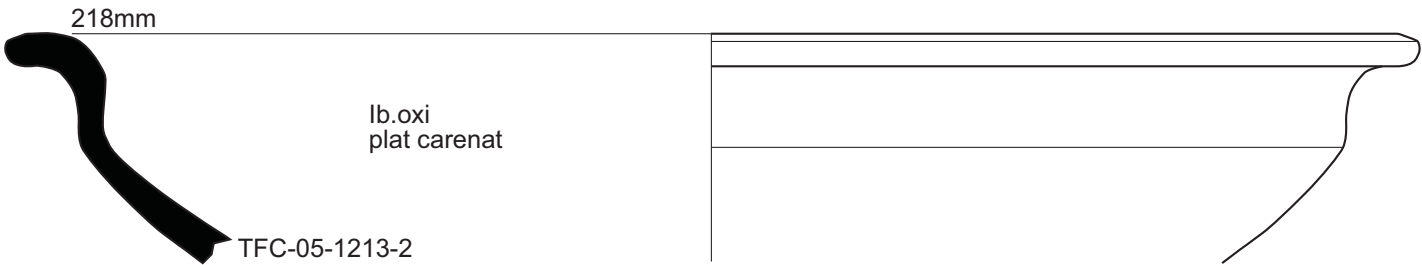
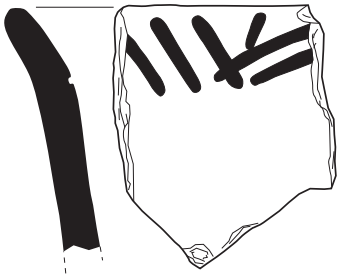
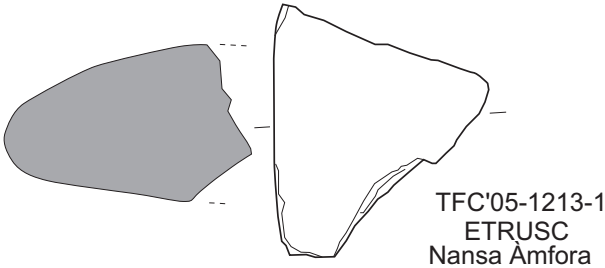
1207-5
Ib. Oxid. Pint.

1207-9

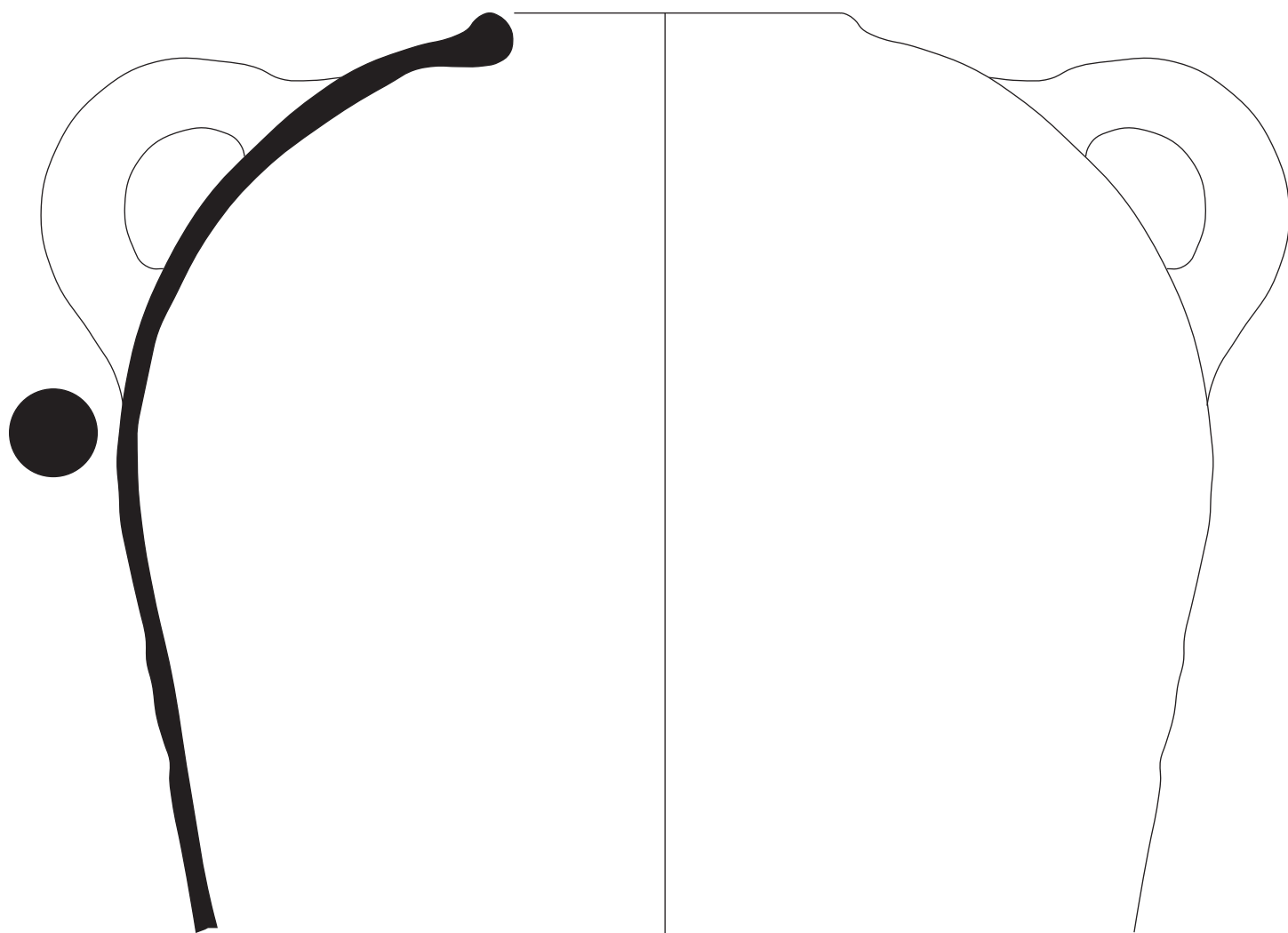
SITGES PERÍODE IBÈRIC ANTIC (550-450 aC.)

SITJA 103

SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (400-300 aC.)

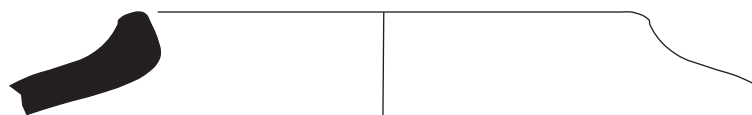
SITJA 107

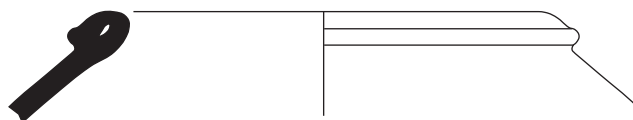
1223-5

TOT AMF. IBE.

0 5 cm

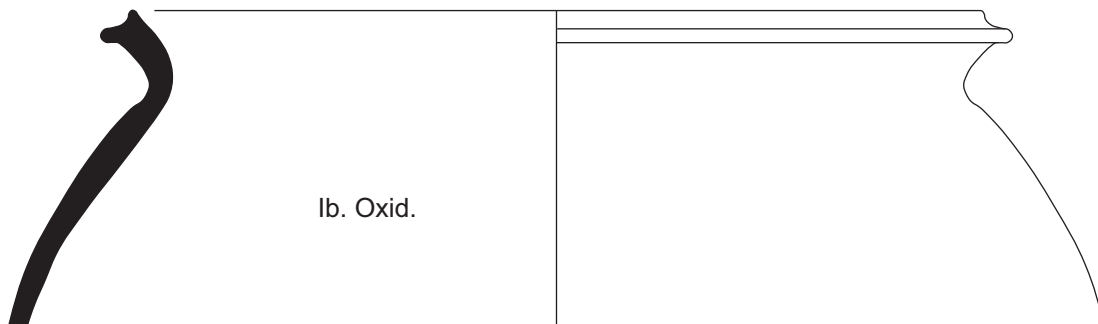
1223-6

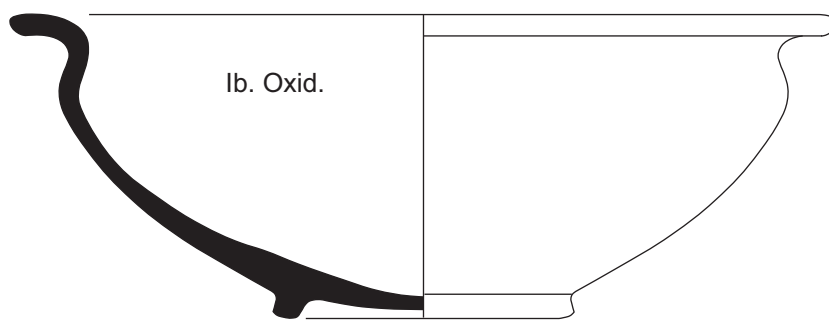
1223-7

SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (400-300 aC.)

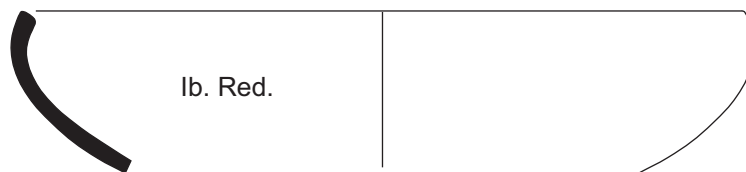
SITJA 107

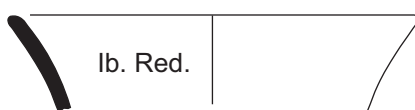
1223-8

TFC(05)-1223-9

TFC(05)-1223-17

TFC(05)-1223-16

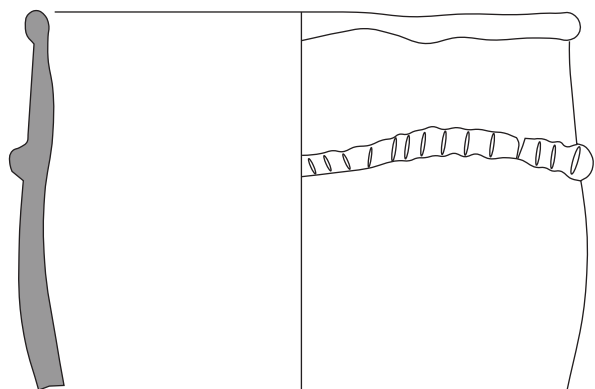

C.T.F Altres.

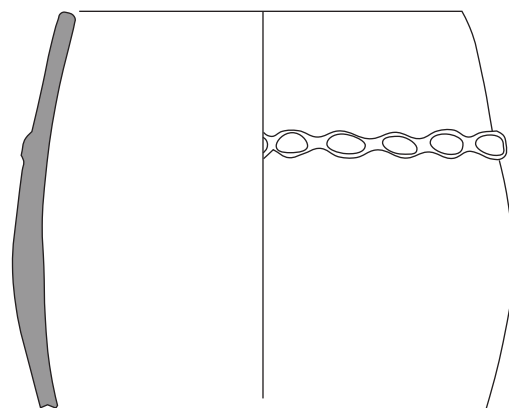
TFC(05)-1223-4

SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (400-300 aC.)

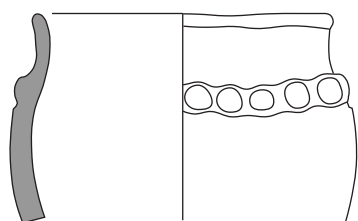
SITJA 107

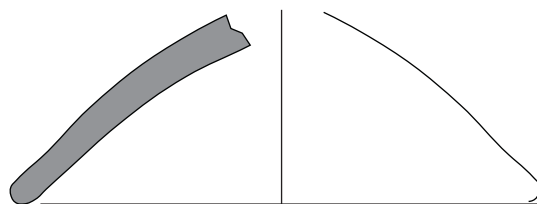
1223-21

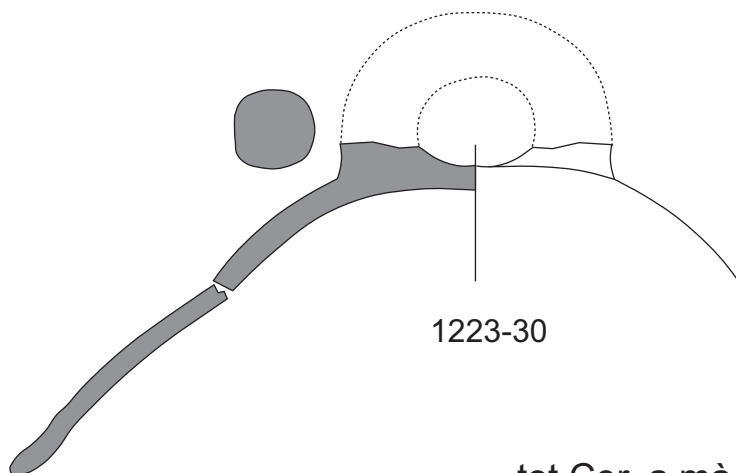
1223-20

1223-22

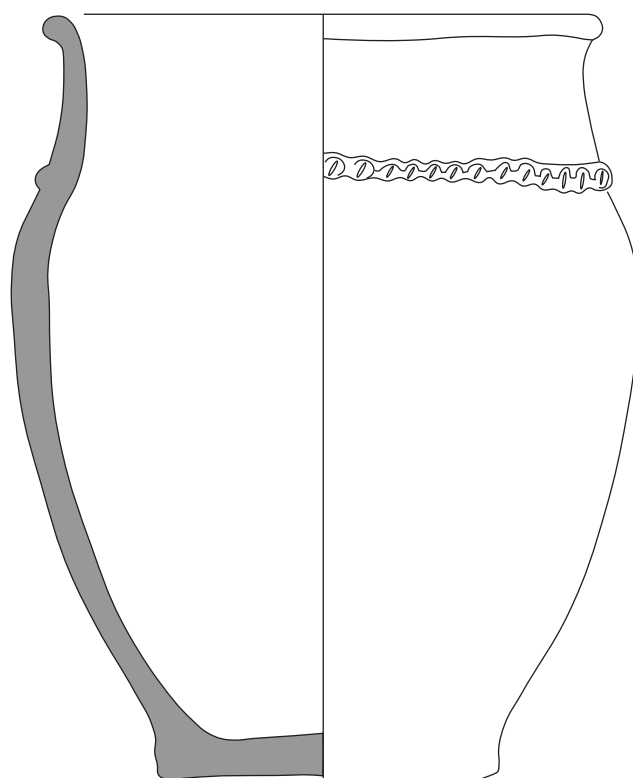
1223-31

1223-30

1223-30

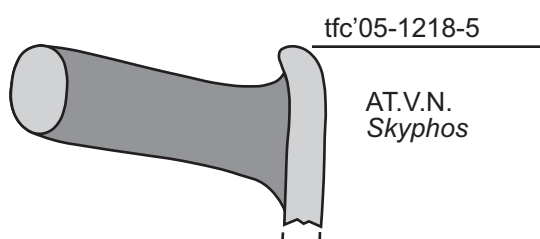
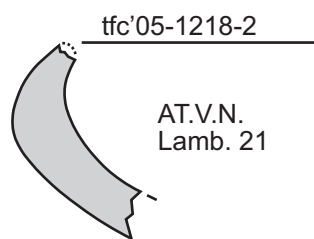
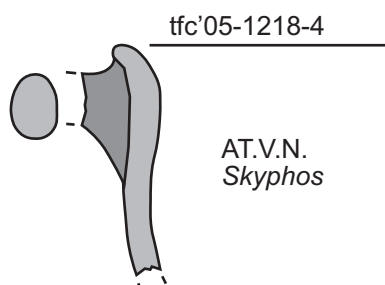
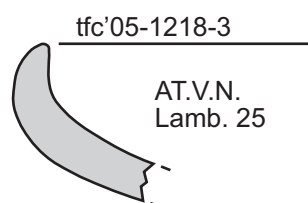
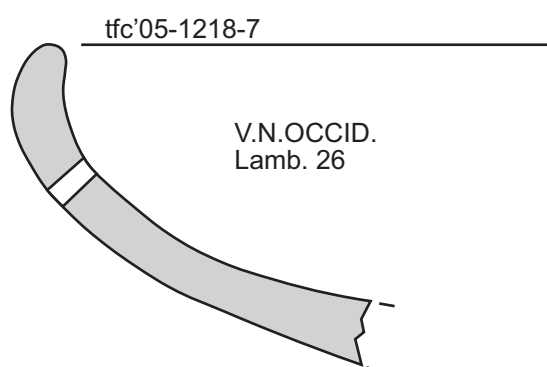
tot Cer. a mà

1223-19

SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (300-225 aC.)

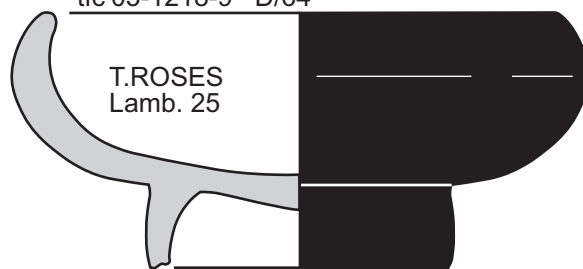
SITJA 102

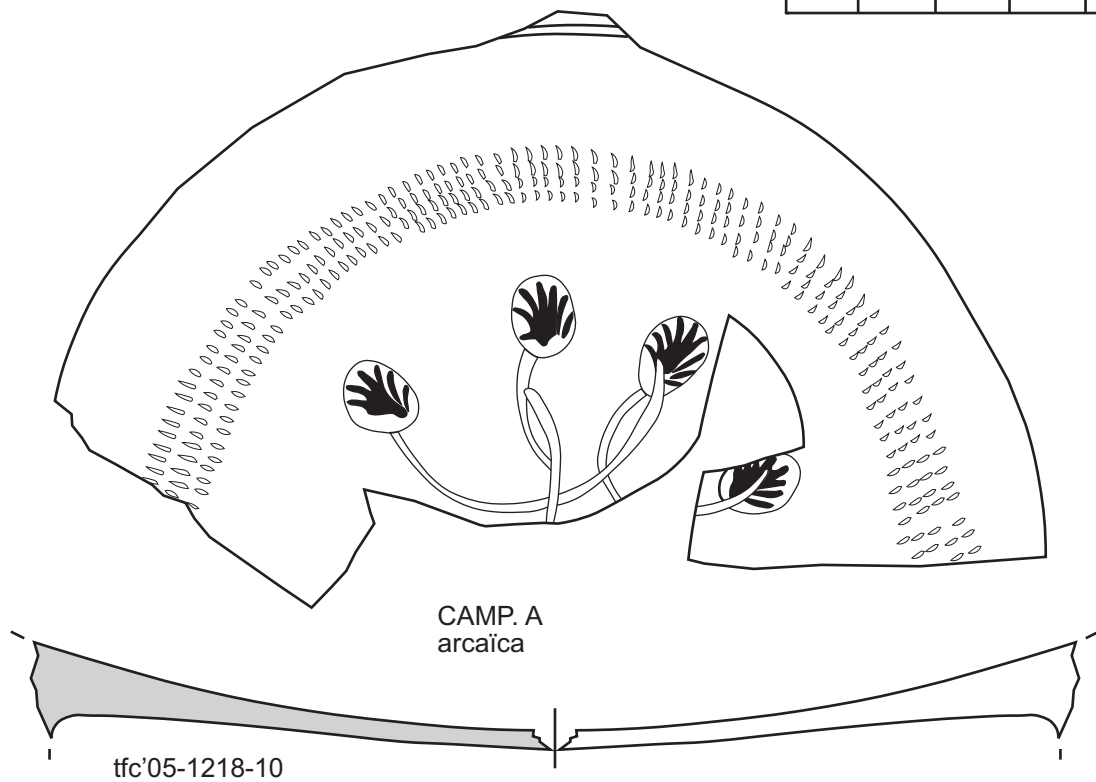
SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (300-225 aC.)

SITJA 102

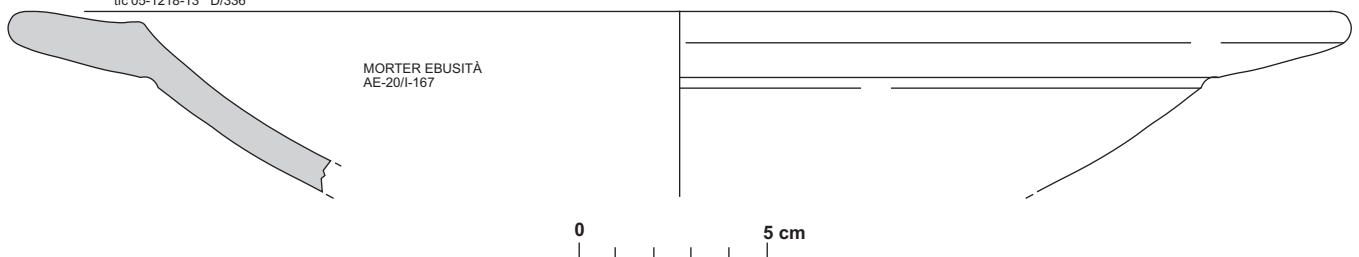
tfc'05-1218-9 D/64

0 5 cm

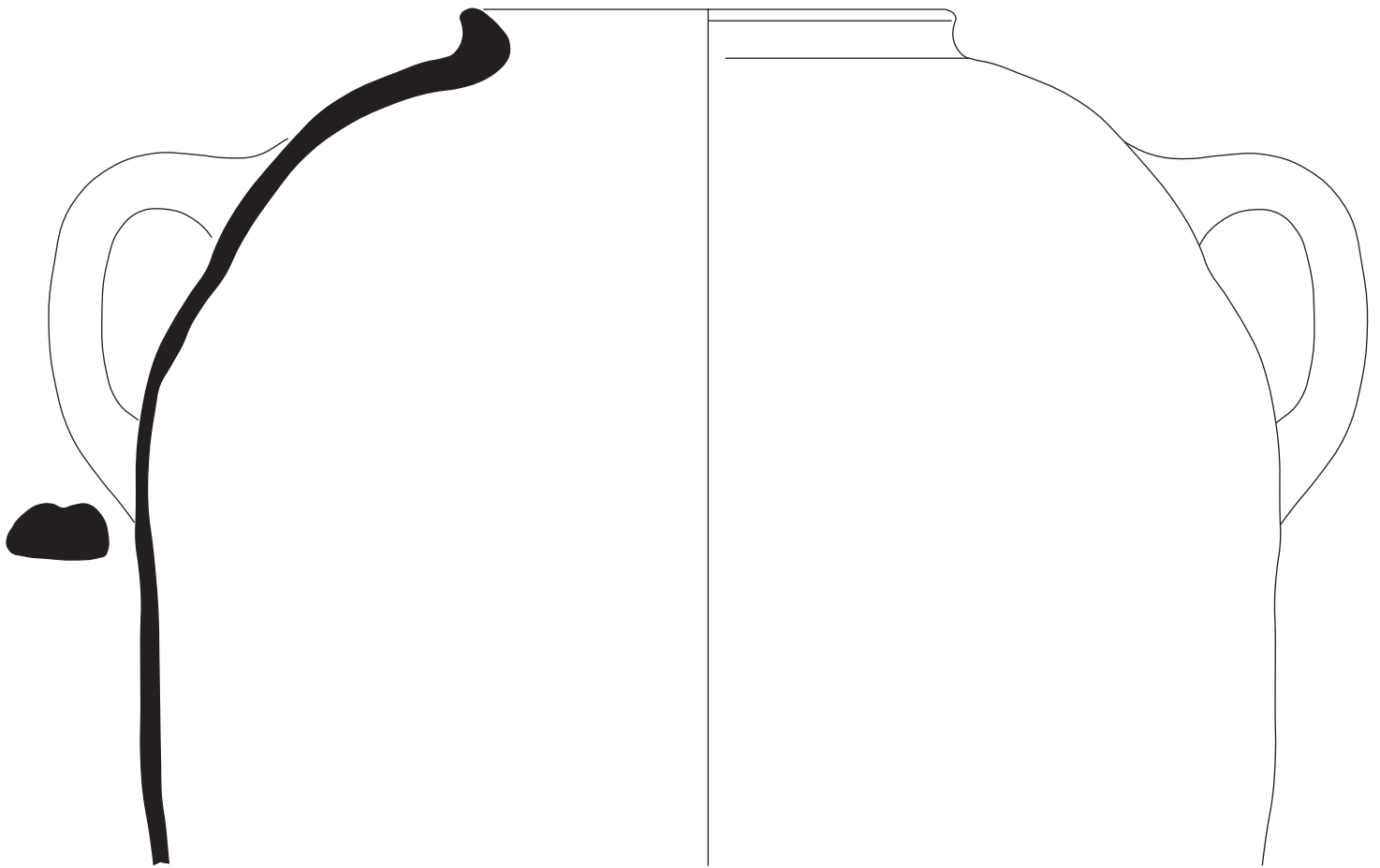

tfc'05-1218-13 D/336

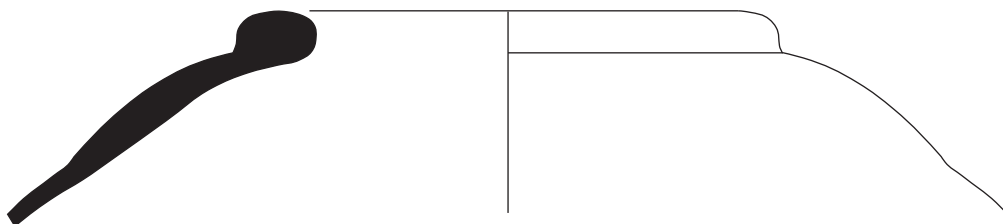
SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (300-225 aC.)

SITJA 102

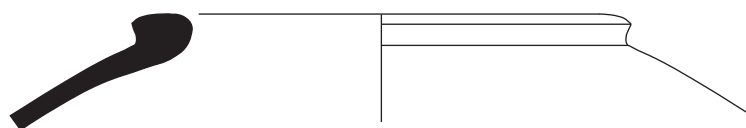

1218-15

TOT A. IBE.

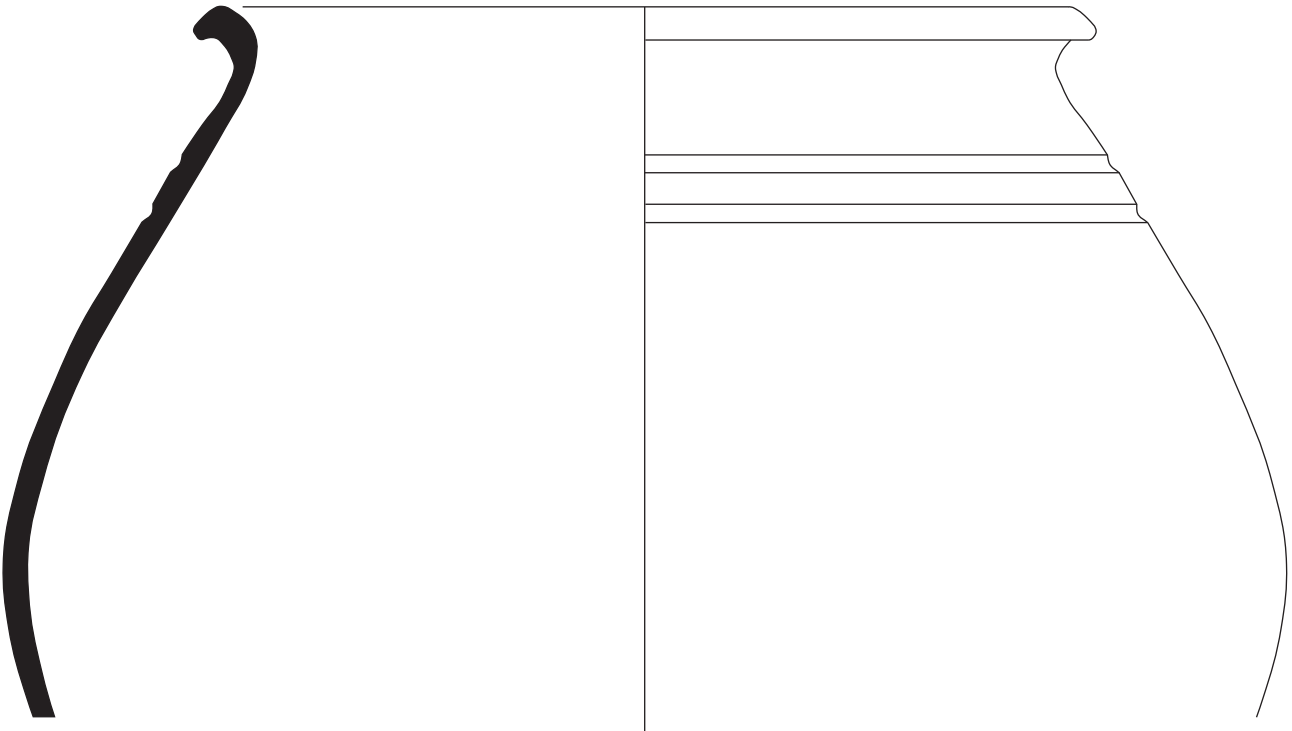
TFC(05)-1218-17

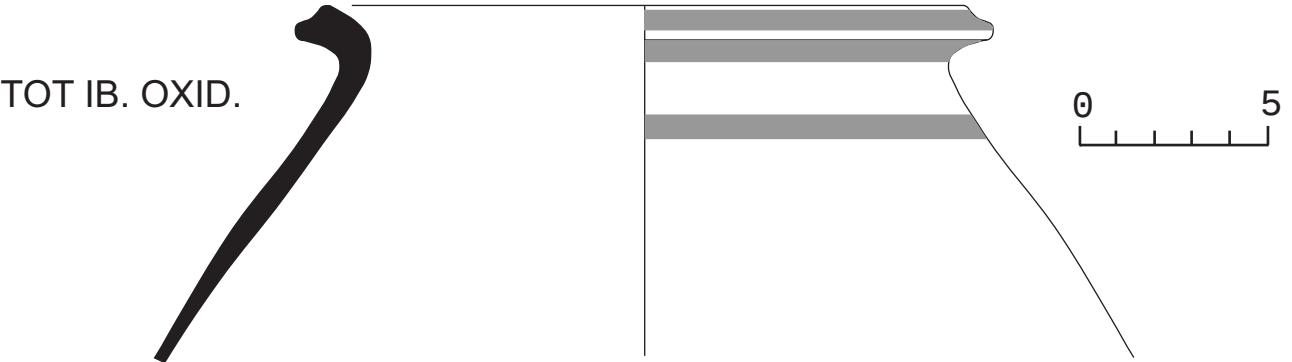
TFC(05)-1218-16

SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (300-225 aC.)

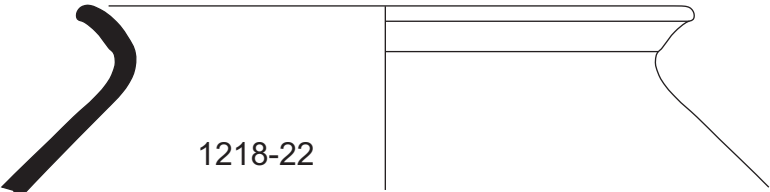
SITJA 102

TFC(05)-1218-18

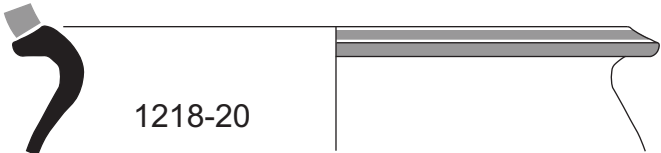
TFC(05)-1218-19

1218-22

TFC(05)-1211-7

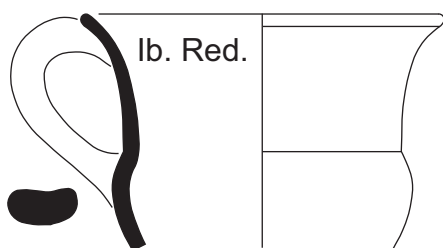
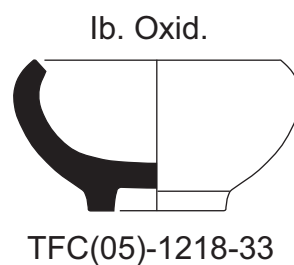
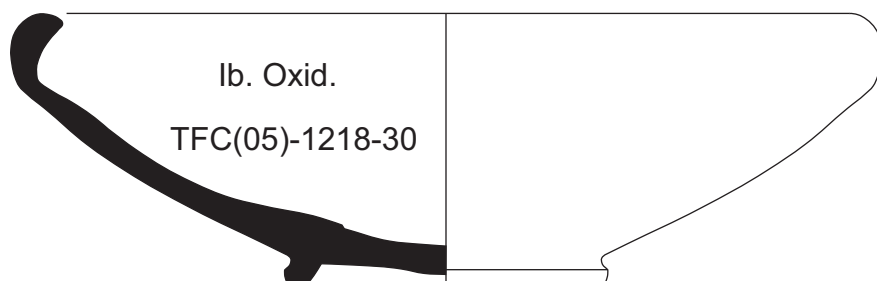
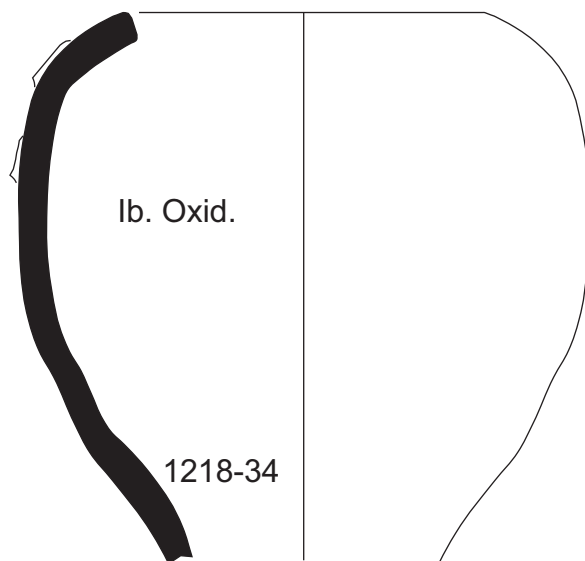
1218-20

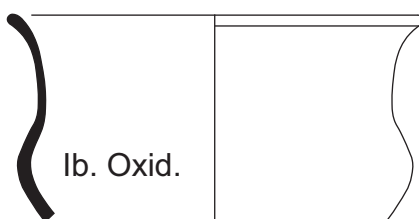
TFC(05)-1218-29

SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (300-225 aC.)

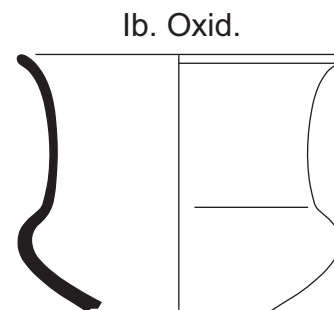
SITJA 102

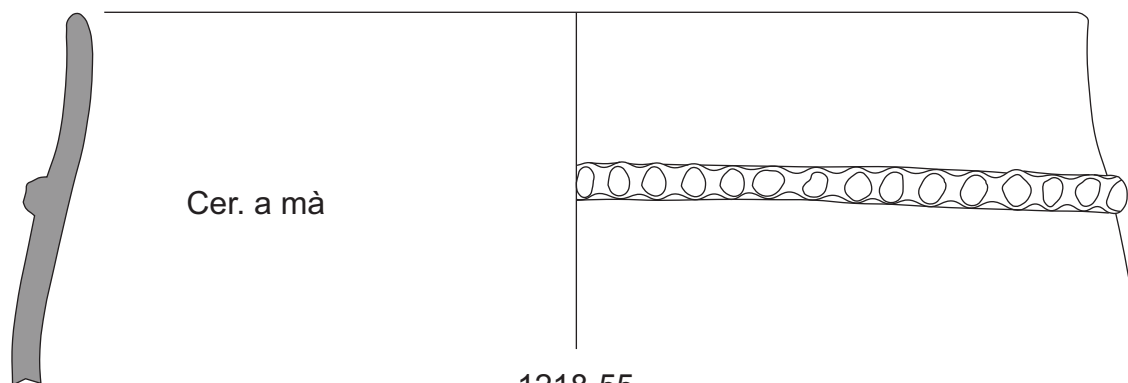
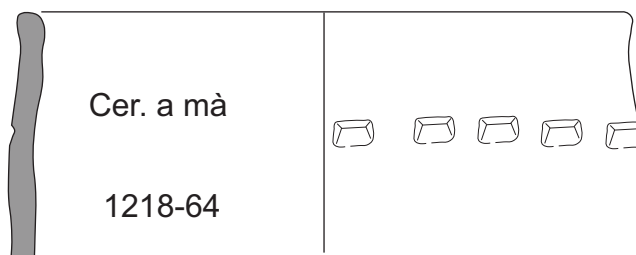
TFC(05)-1218-52

TFC(05)-1218-28

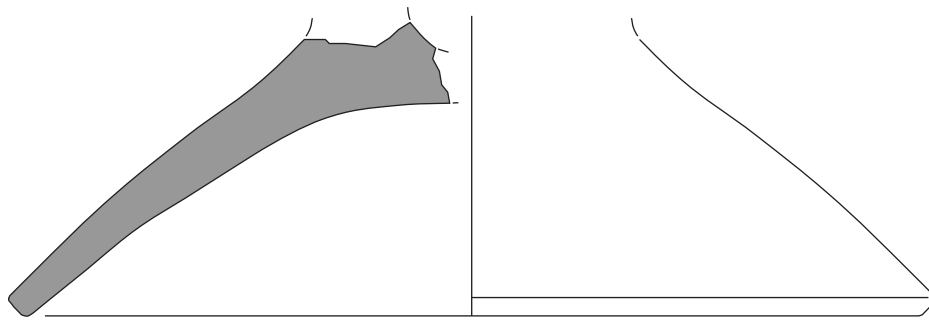
TFC(05)-1218-27

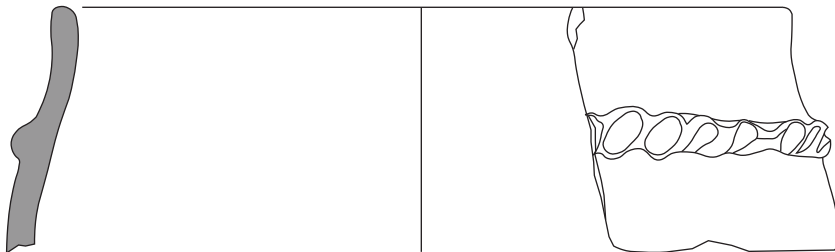
1218-55

SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (300-225 aC.)

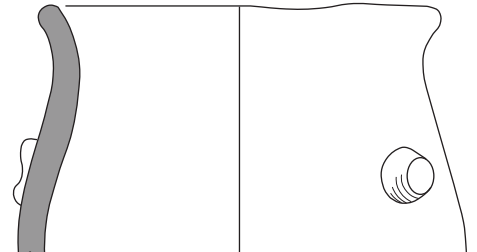
SITJA 102

TFC(05)-1218-51

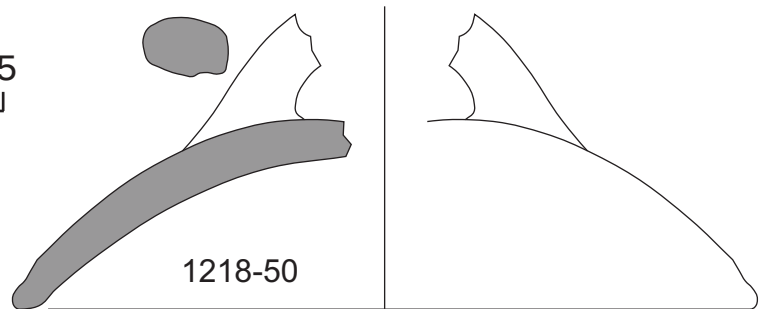

1218-61

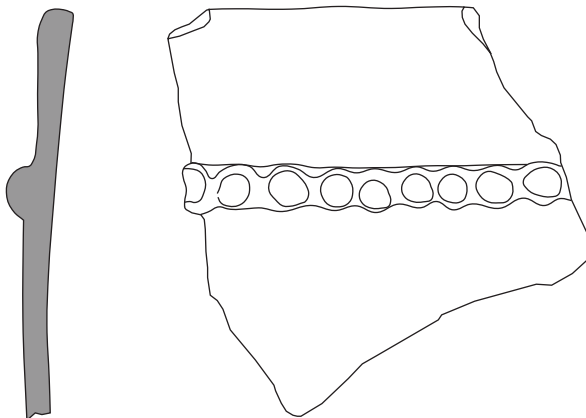

1218-65

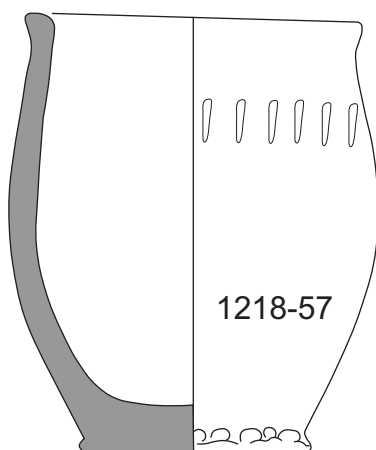
TOT CER. A MÀ

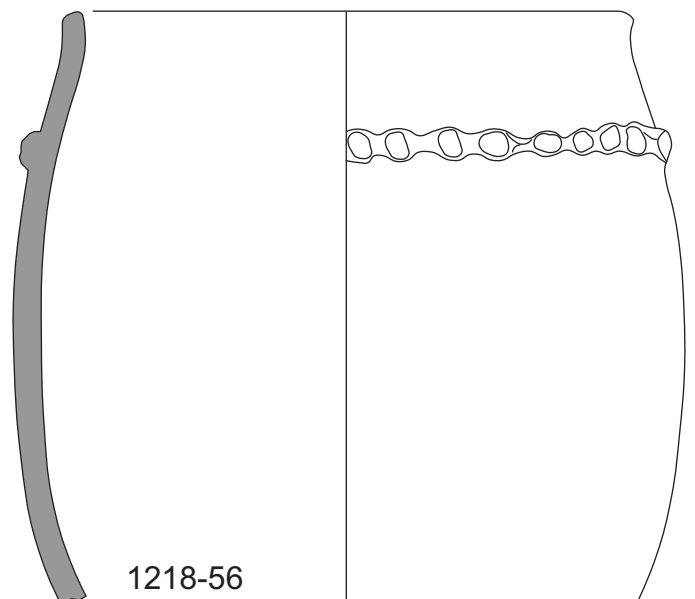
1218-50

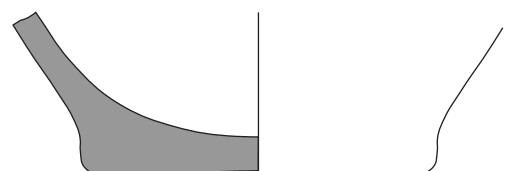
1218-54

1218-57

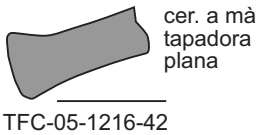
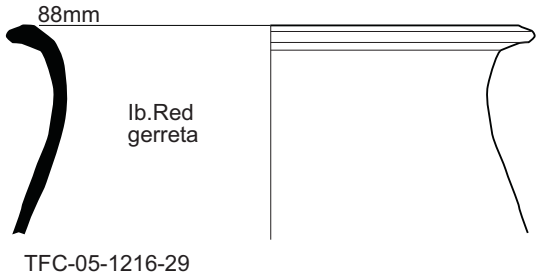
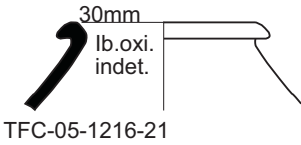
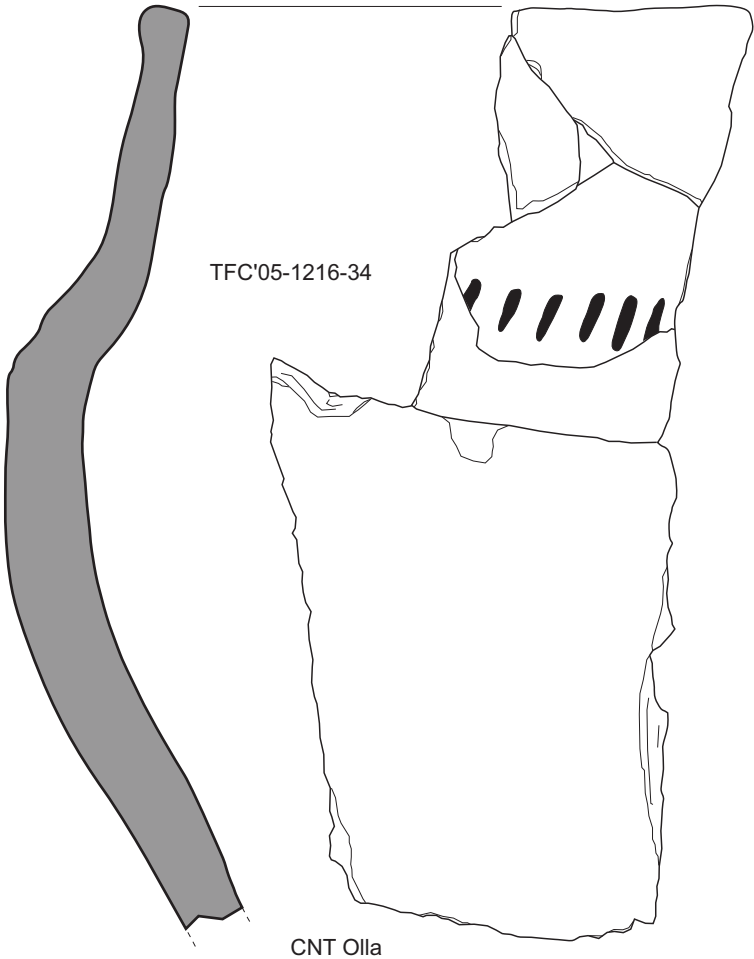
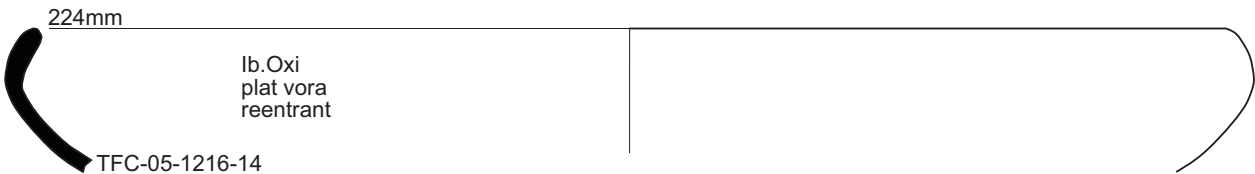
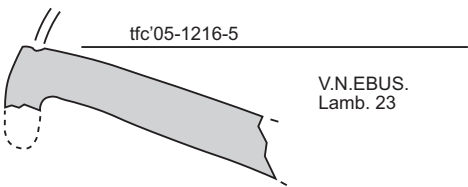
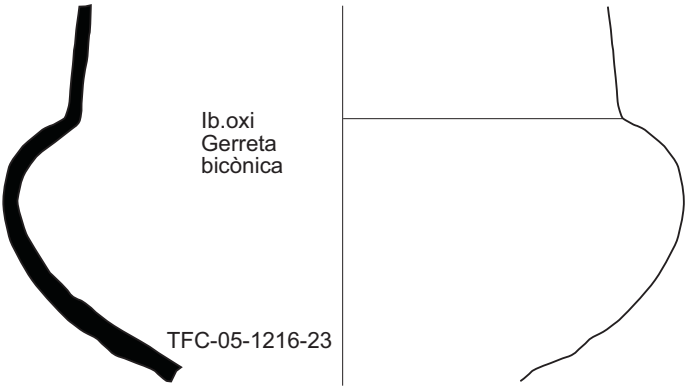
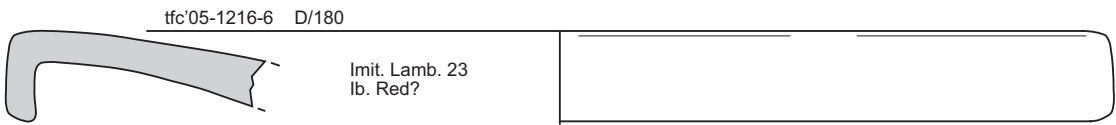
1218-56

1218-55

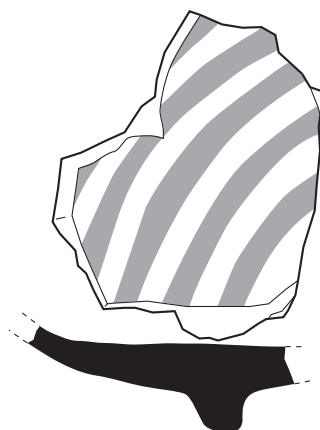
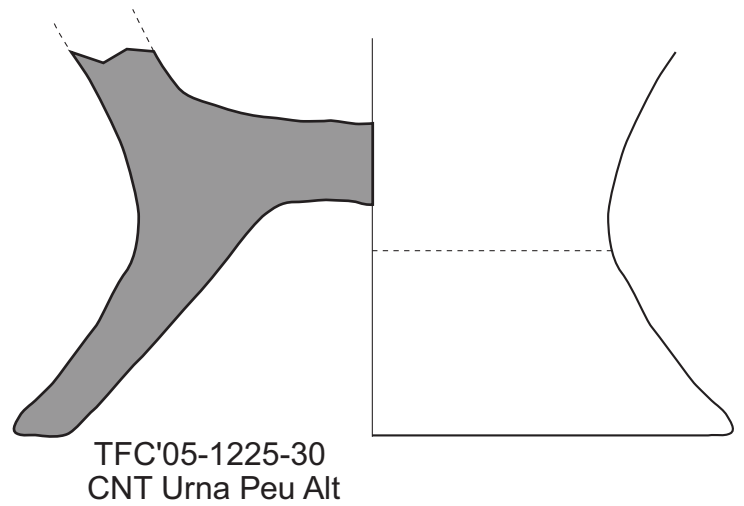
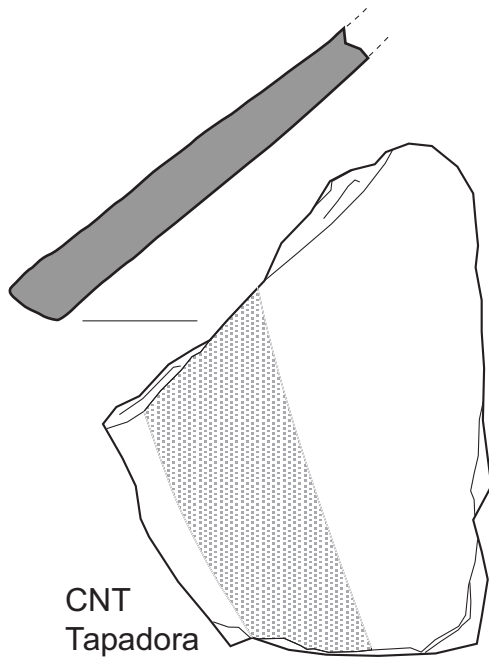
SITGES PERÍODE IBÈRIC PLE (225-190 aC.)

SITJA 104

SITGES DATACIÓ NO PRECISABLE (S. III aC.?)

SITJA 108

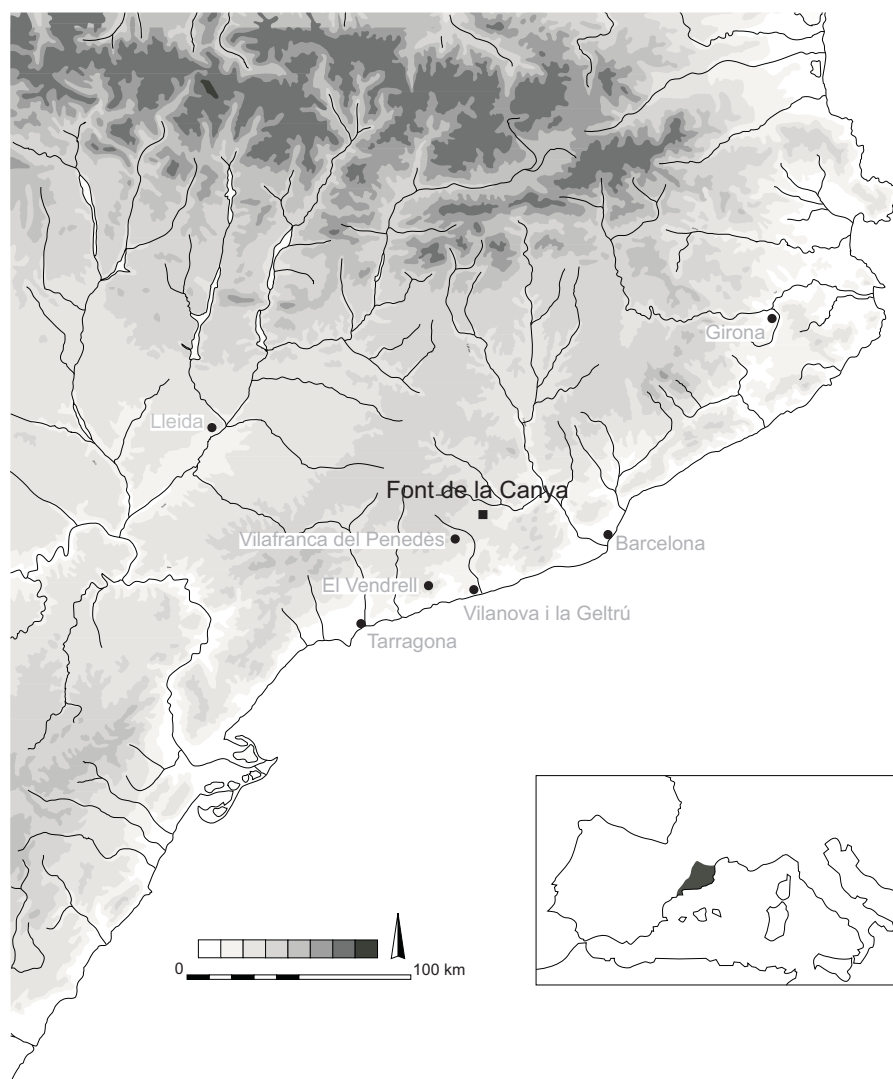

Fig. 1.- Mapa de situació de l'assentament protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès, Barcelona).

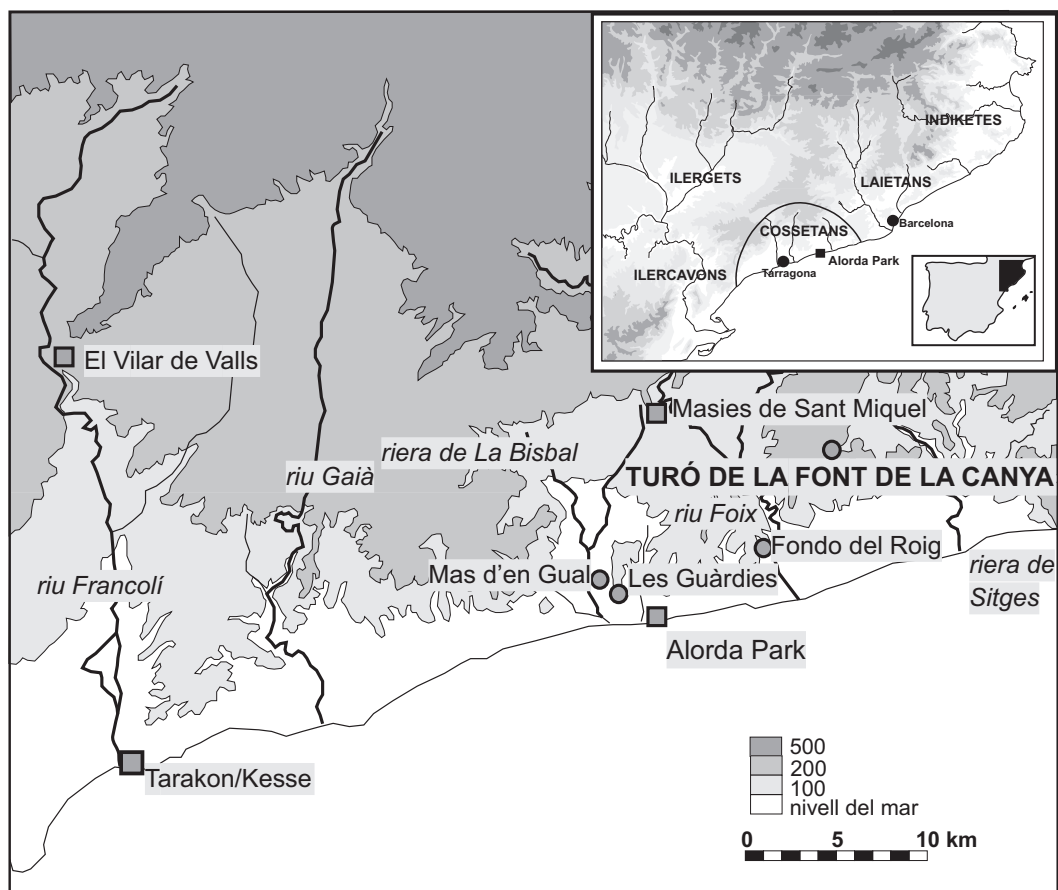

Fig. 2.- Mapa de situació del jaciment del Turó de la Font de la Canya i d'altres jaciments coetanis a la zona de la Cossetnà.

**TURÓ DE LA FONT DE LA CANYA
(AVINYONET DEL Penedès, ALT PENEDÈS)**

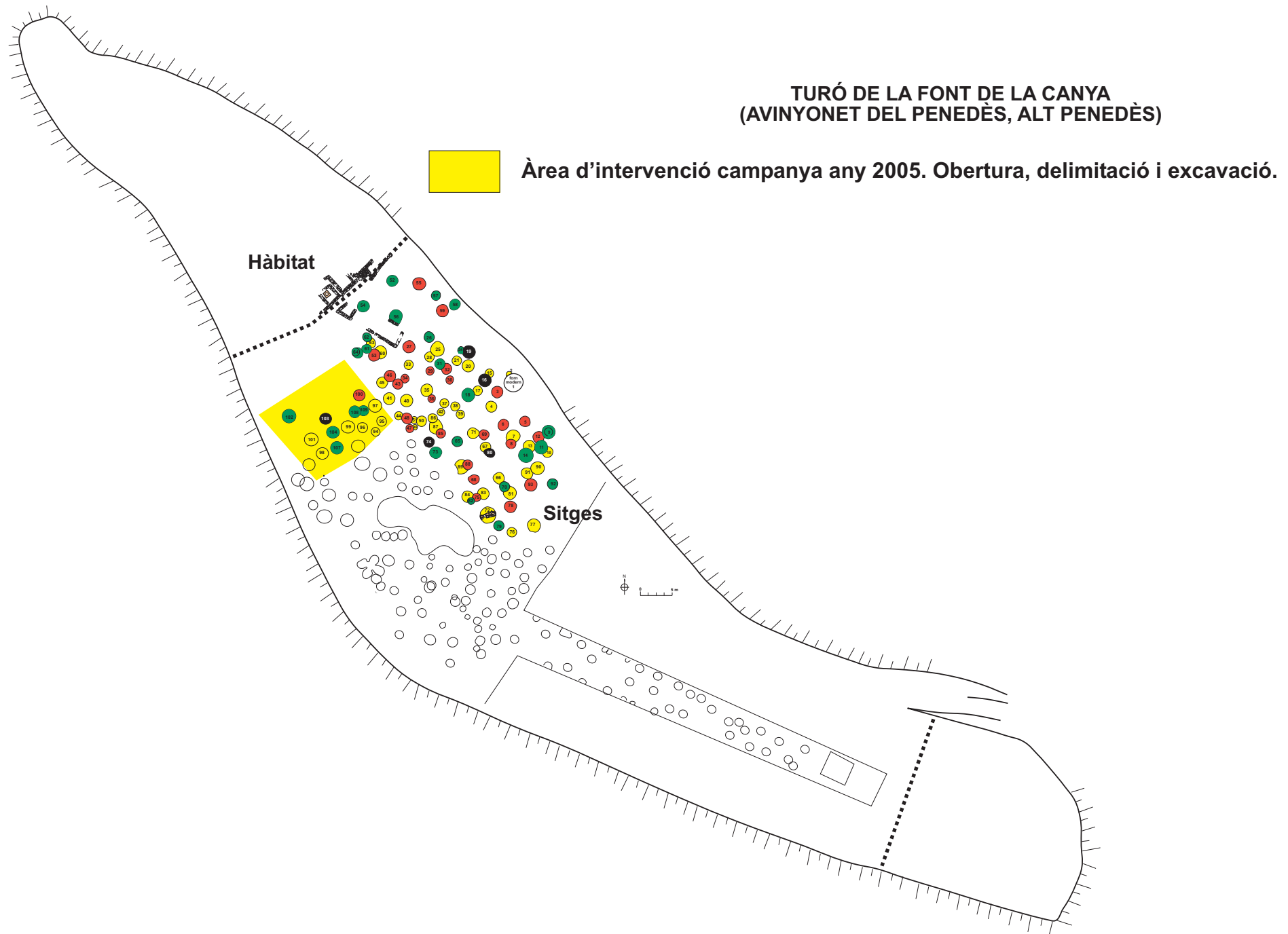

Fig. 3.- La zona tramada correspon amb el sector excavat a la intervenció de l'any 2005. Zona d'obertura en extensió i excavació arqueològica.

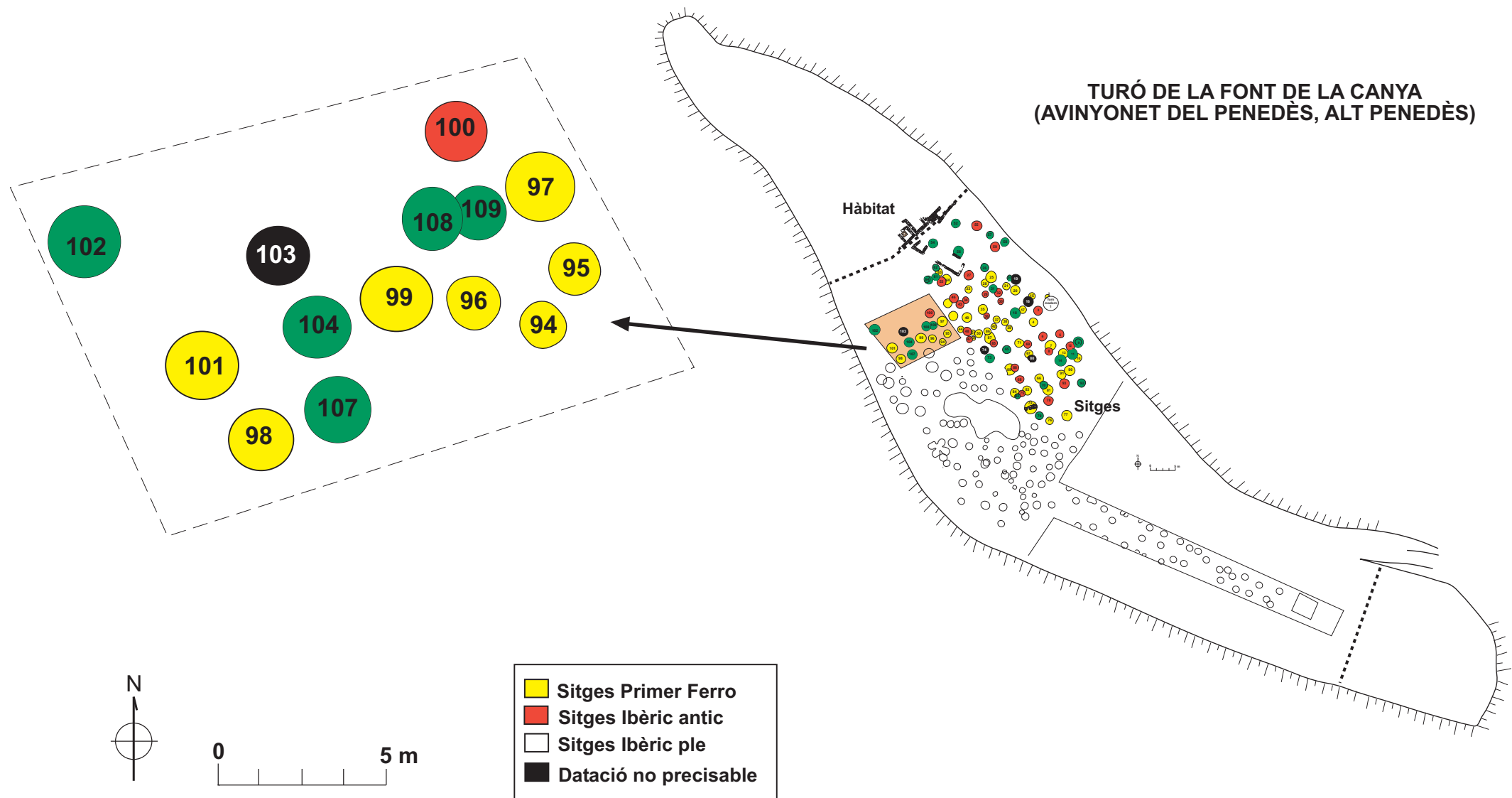

Fig. 4.- Planta general del jaciment del Turó de la Font de la Canya, amb les estructures tipus sitja excavades durant la campanya de 2005.

Fig. 4b.- Planta general del jaciment del Turó de la Font de la Canya, amb les estructures tipus sitges excavades durant la campanya de 2005 i la totalitat de sitges documentades durant l'obertura en extensió realitzada durant la campanya de 2004.

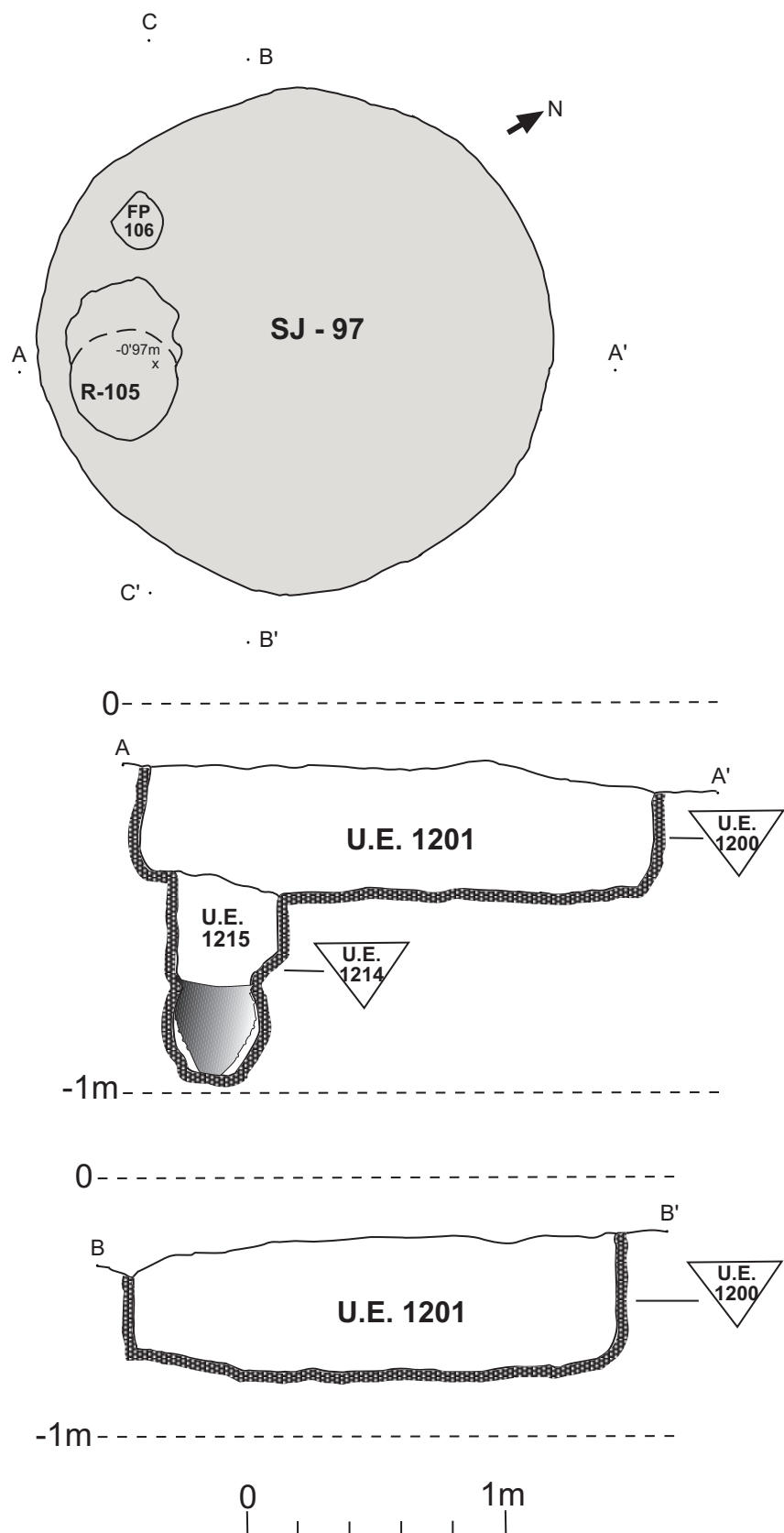

Fig. 5.- Planta i secció de la SJ-97, amb l'urna al retall (R-105) practicat al fons de la sitja i el forat de pal (FP-106).

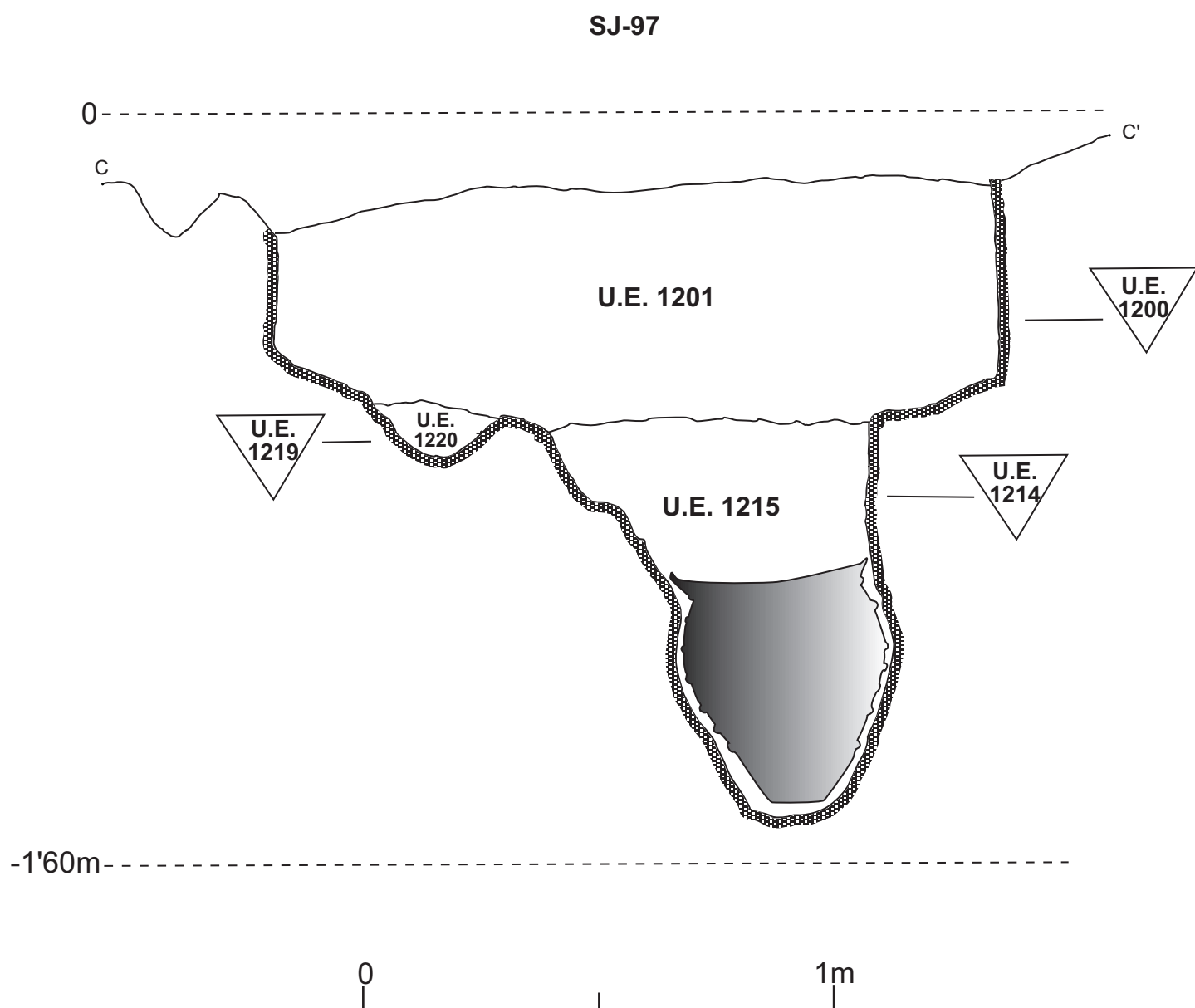

Fig. 5b.- Secció de detall la SJ-97 (a E:1/10)

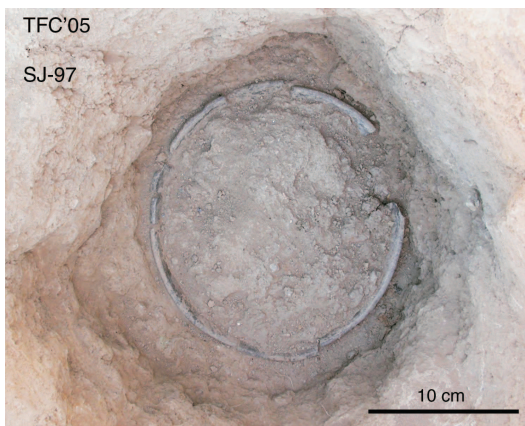

Fig. 6.-Inici i final de l'excavació de la SJ-97. Al final s'observa el retall practicat al fons de la sitja i el forat de pal. Imatges del procés d'excavació de l'urna (UE 1292)

Fig. 6b.-Procés d'excavació, consolidació i extracció de l'urna (UE 1292).

Fig. 6c.-Procés de microexcavació de l'interior de l'urna (UE 1292).

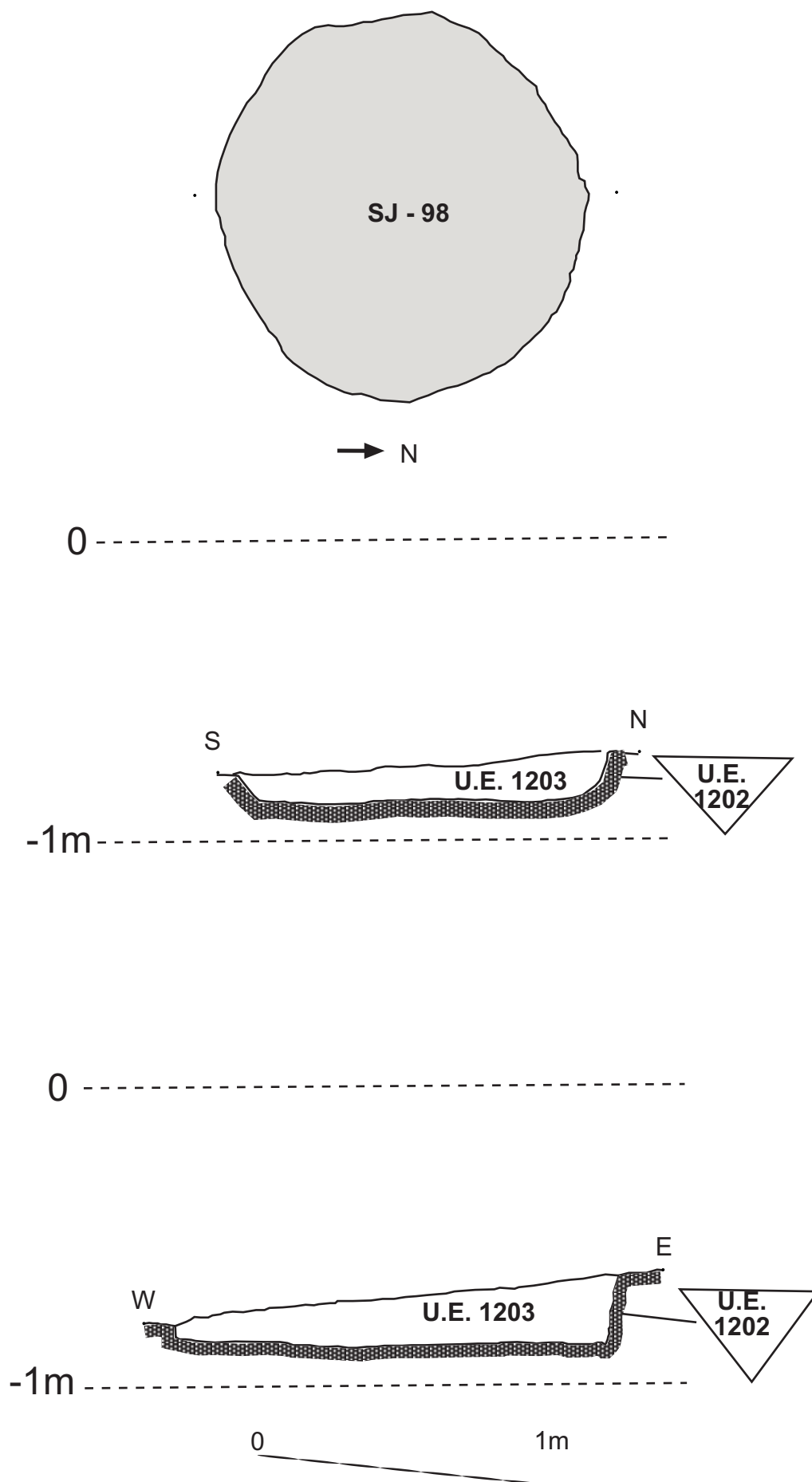

Fig. 7.- Planta i secció de la SJ-98.

Fig. 8.- Inici i final de l'excavació de la SJ-98.

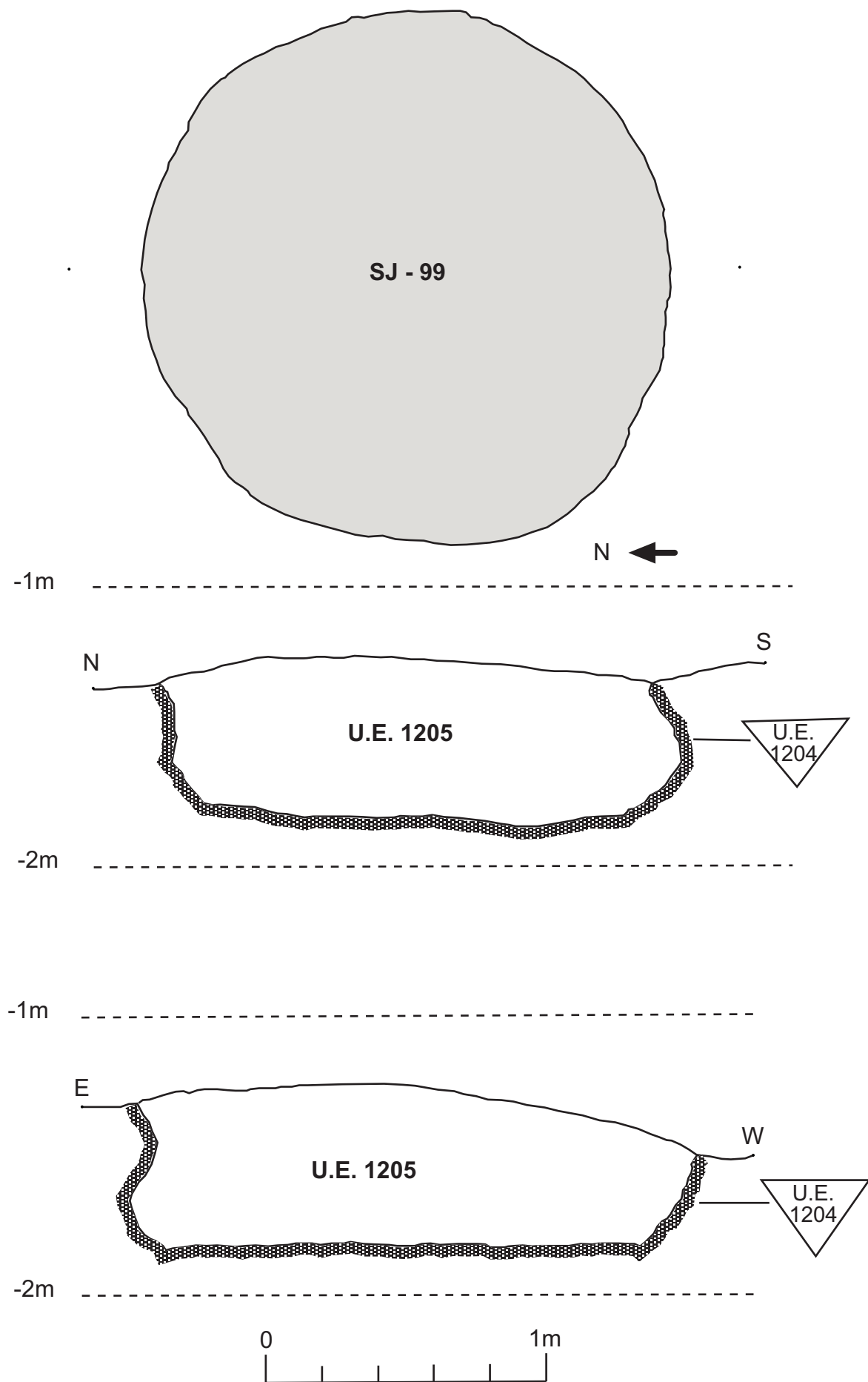

Fig. 9.- Planta i secció de la SJ-99.

Fig. 10.- Inici i final de l'excavació de la SJ-99.

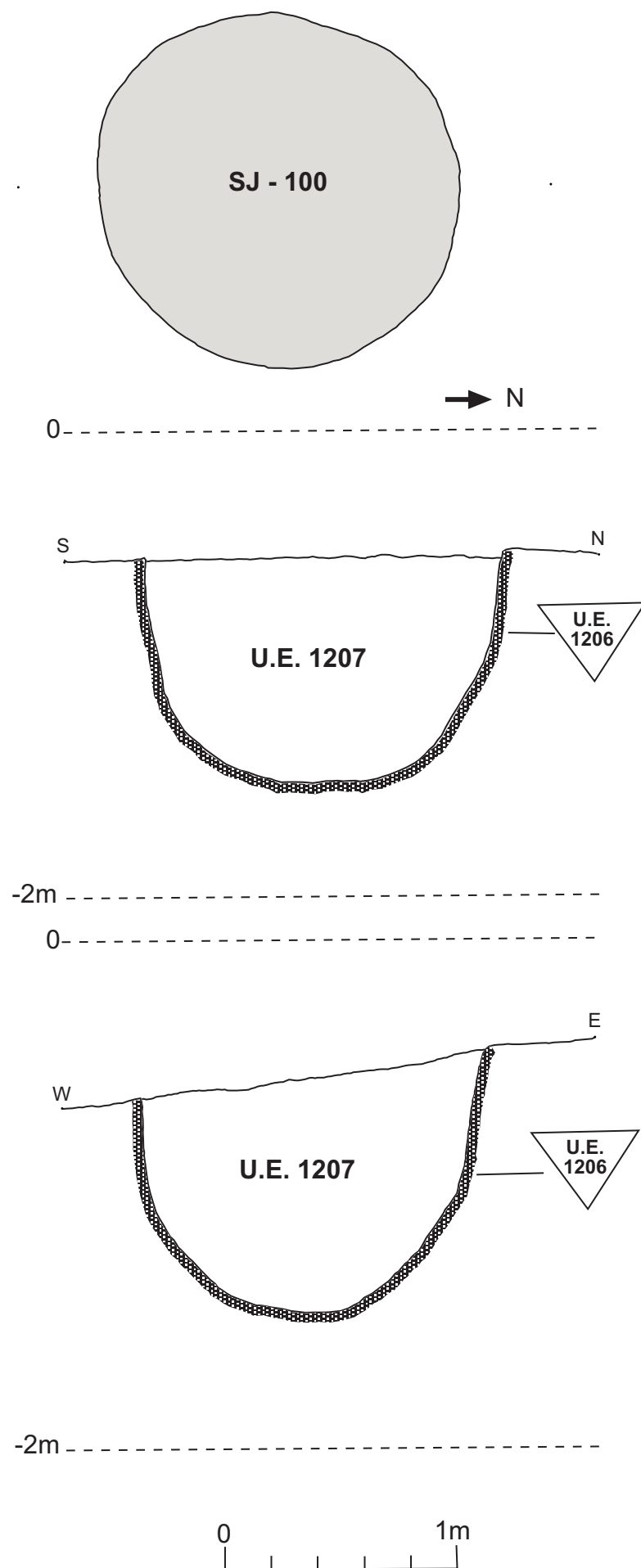

Fig. 11.- Planta i secció de la SJ-100.

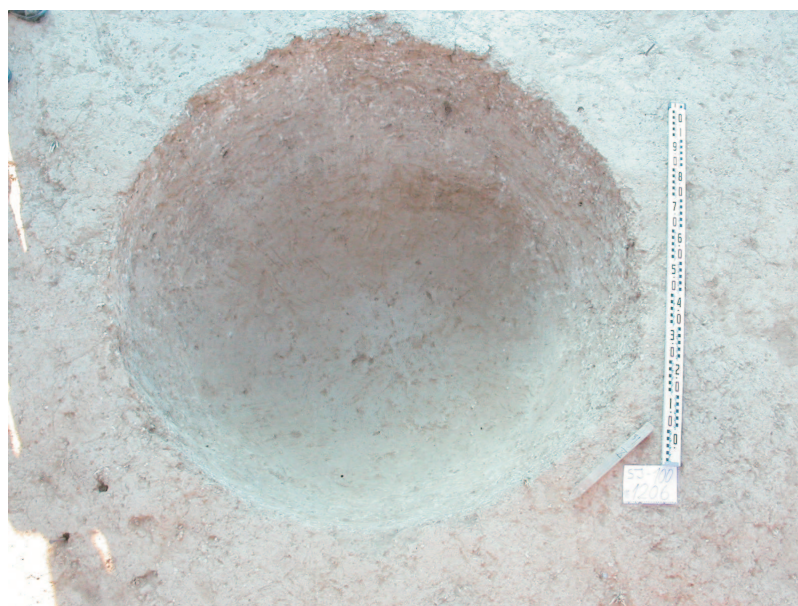

Fig. 12.- Inici i final de l'excavació de la SJ-100.

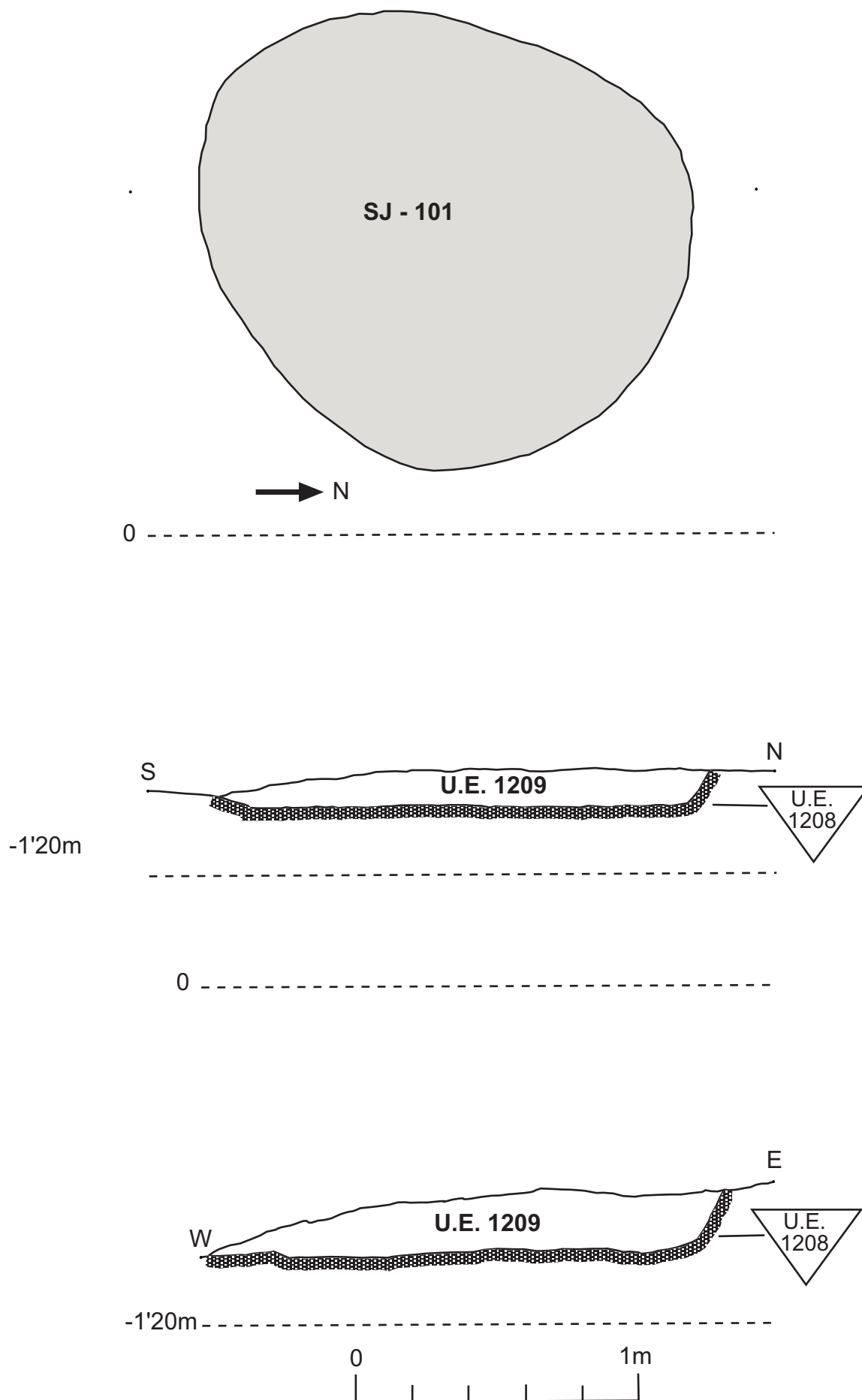

Fig. 13.- Planta i secció de la SJ-101.

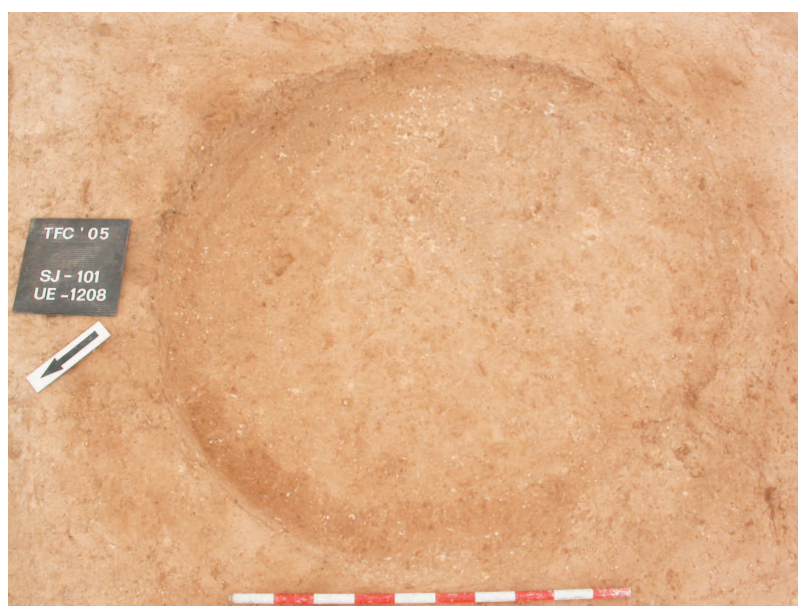
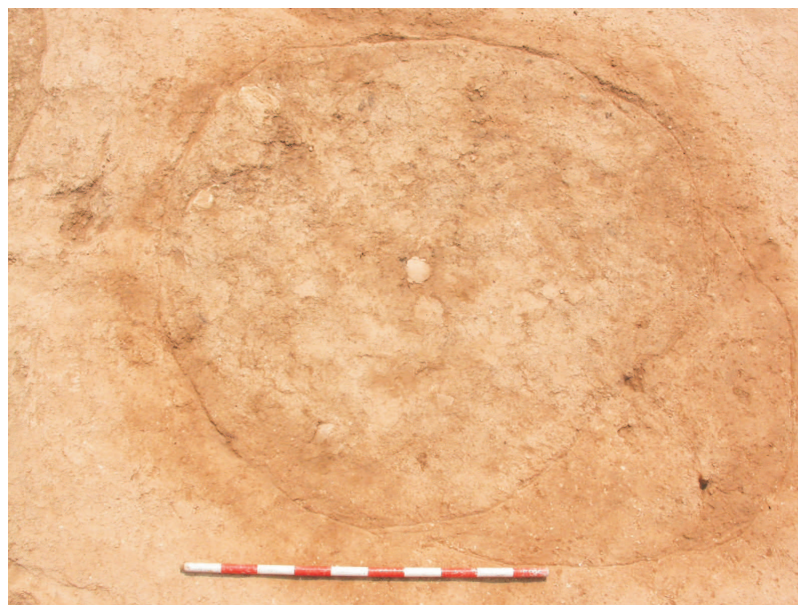

Fig. 14.- Inici i final de l'excavació de la SJ-101.

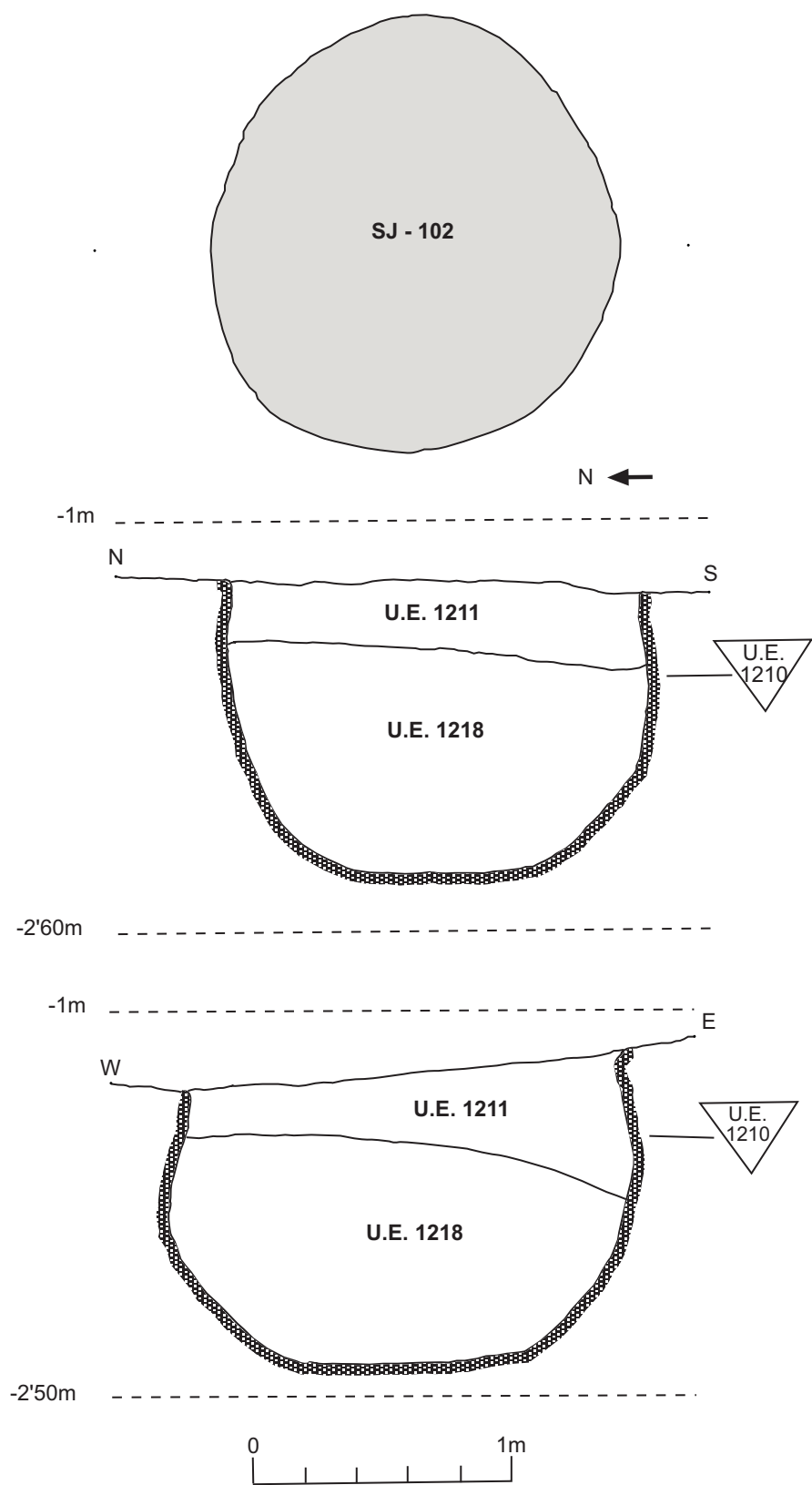

Fig. 15.- Planta i secció de la SJ-102.

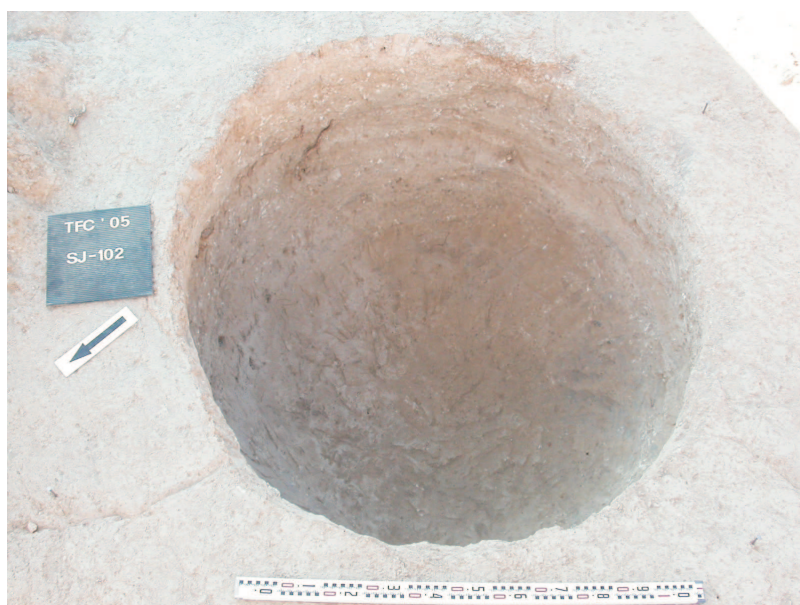
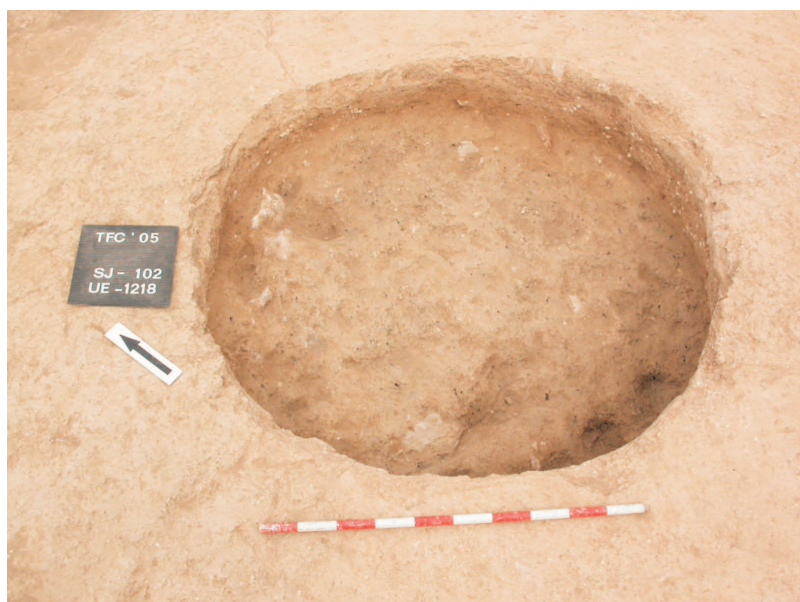
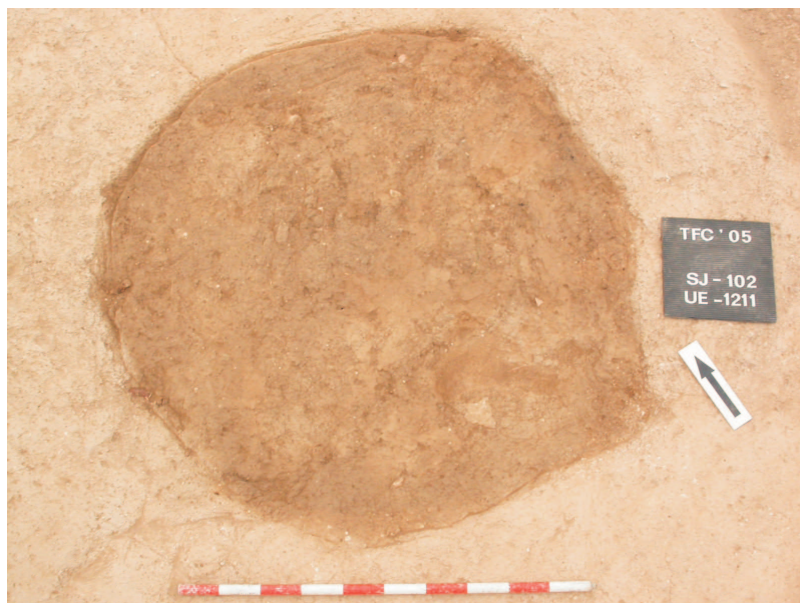

Fig. 16.- Inici i final de l'excavació de la SJ-102.

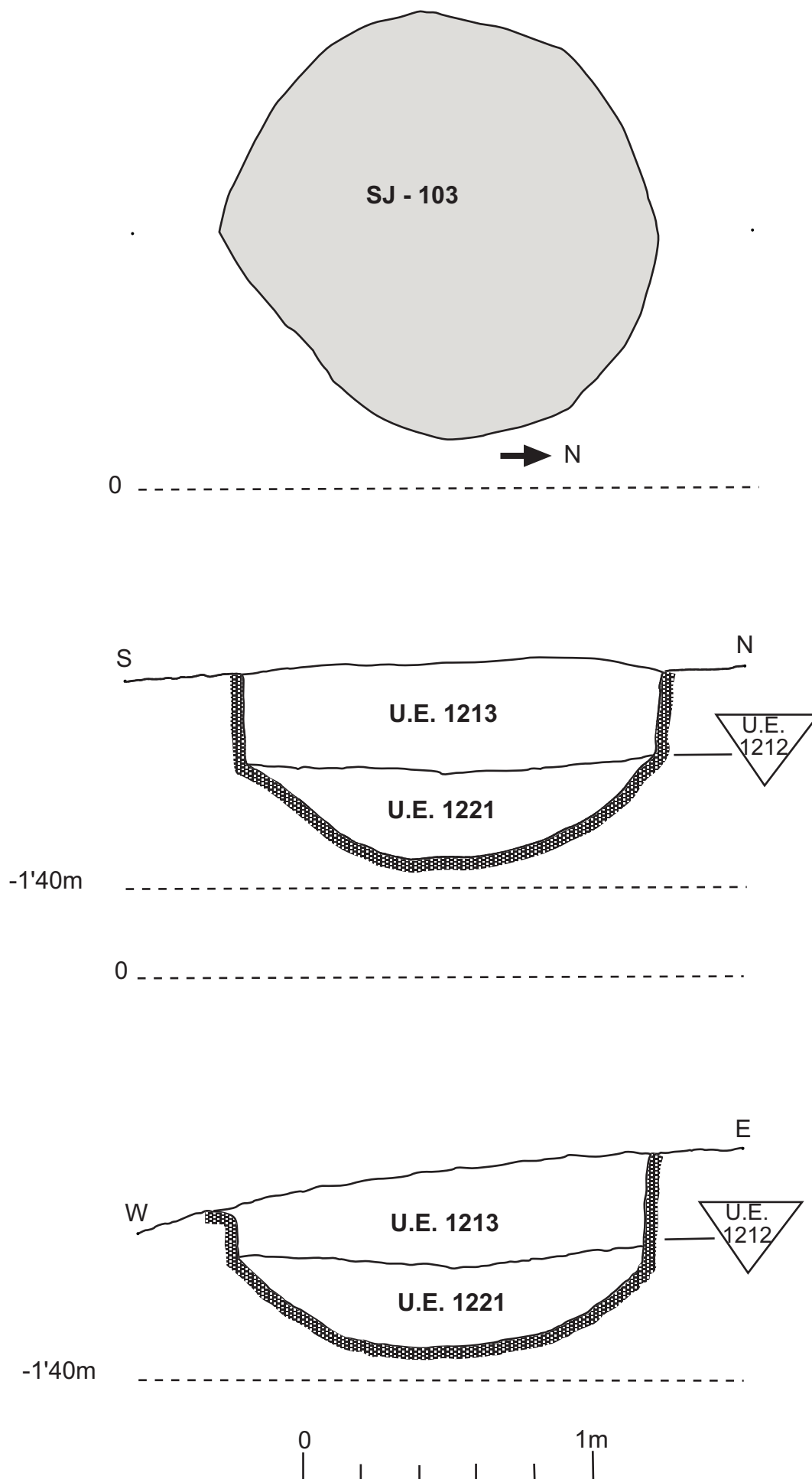

Fig. 17.- Planta i secció de la SJ-103.

Fig. 18.- Inici i final de l'excavació de la SJ-103.

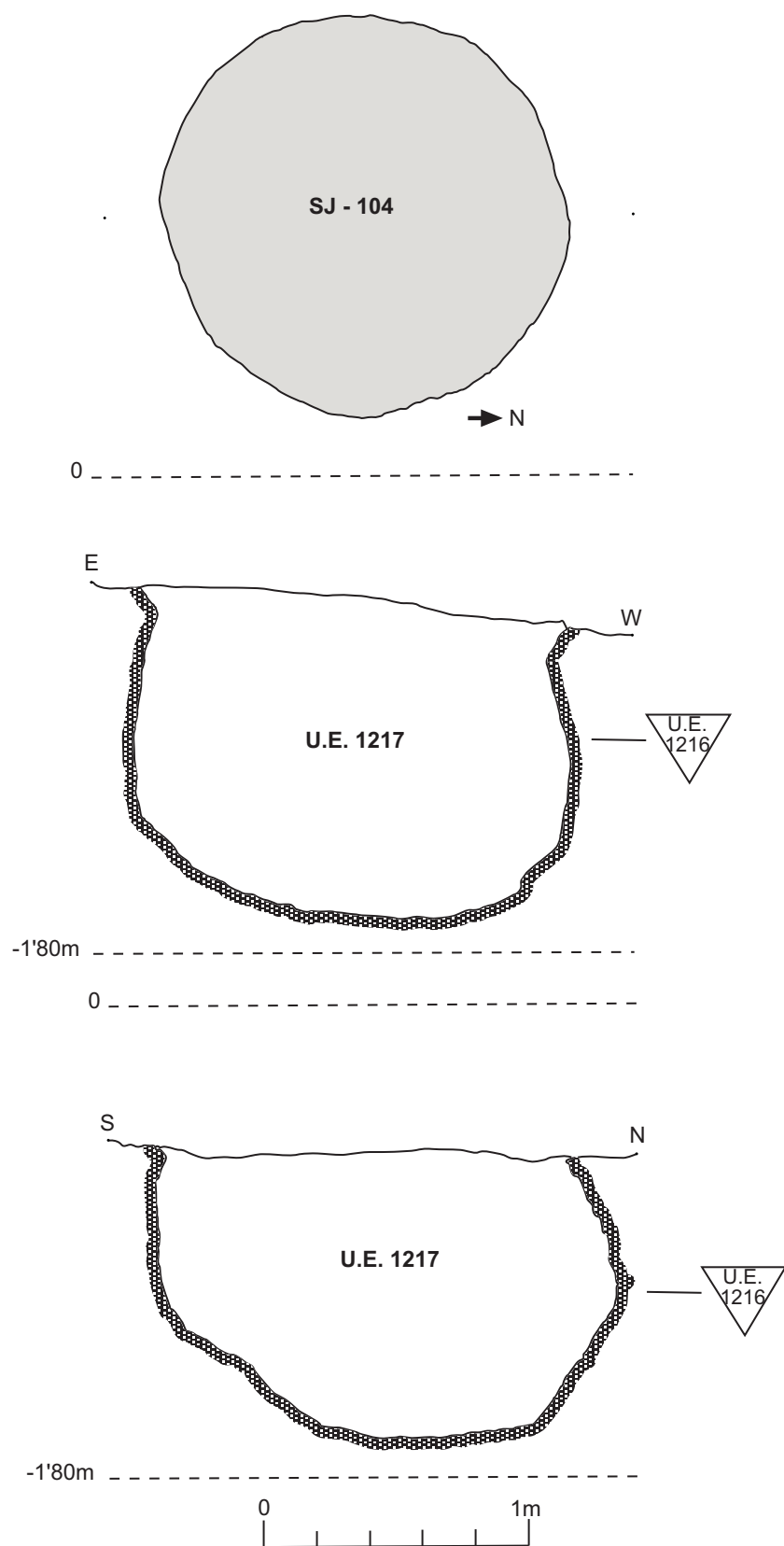

Fig. 19.- Planta i secció de la SJ-104.

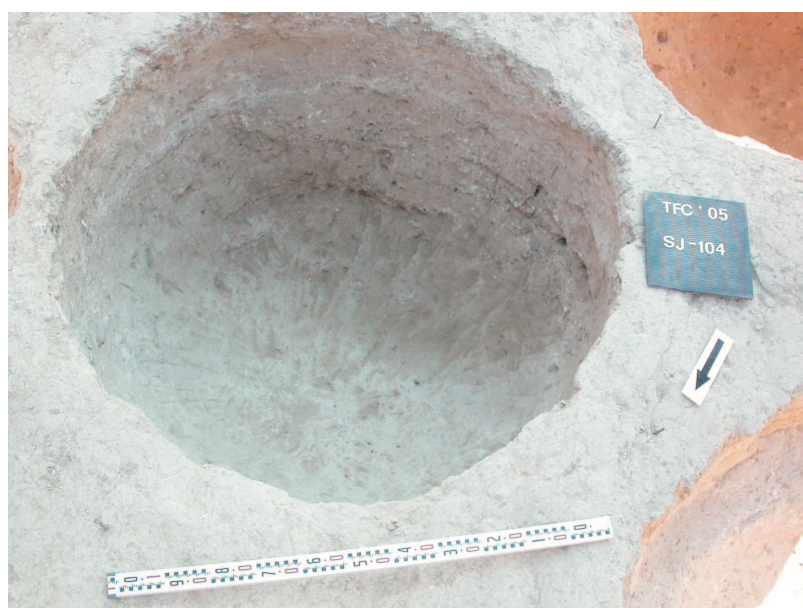
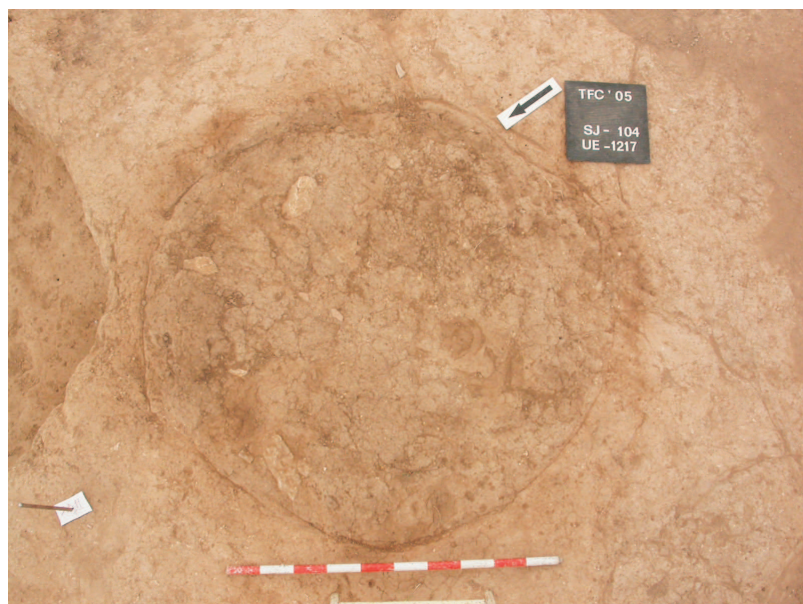

Fig. 20.- Inici i final de l'excavació de la SJ-104.

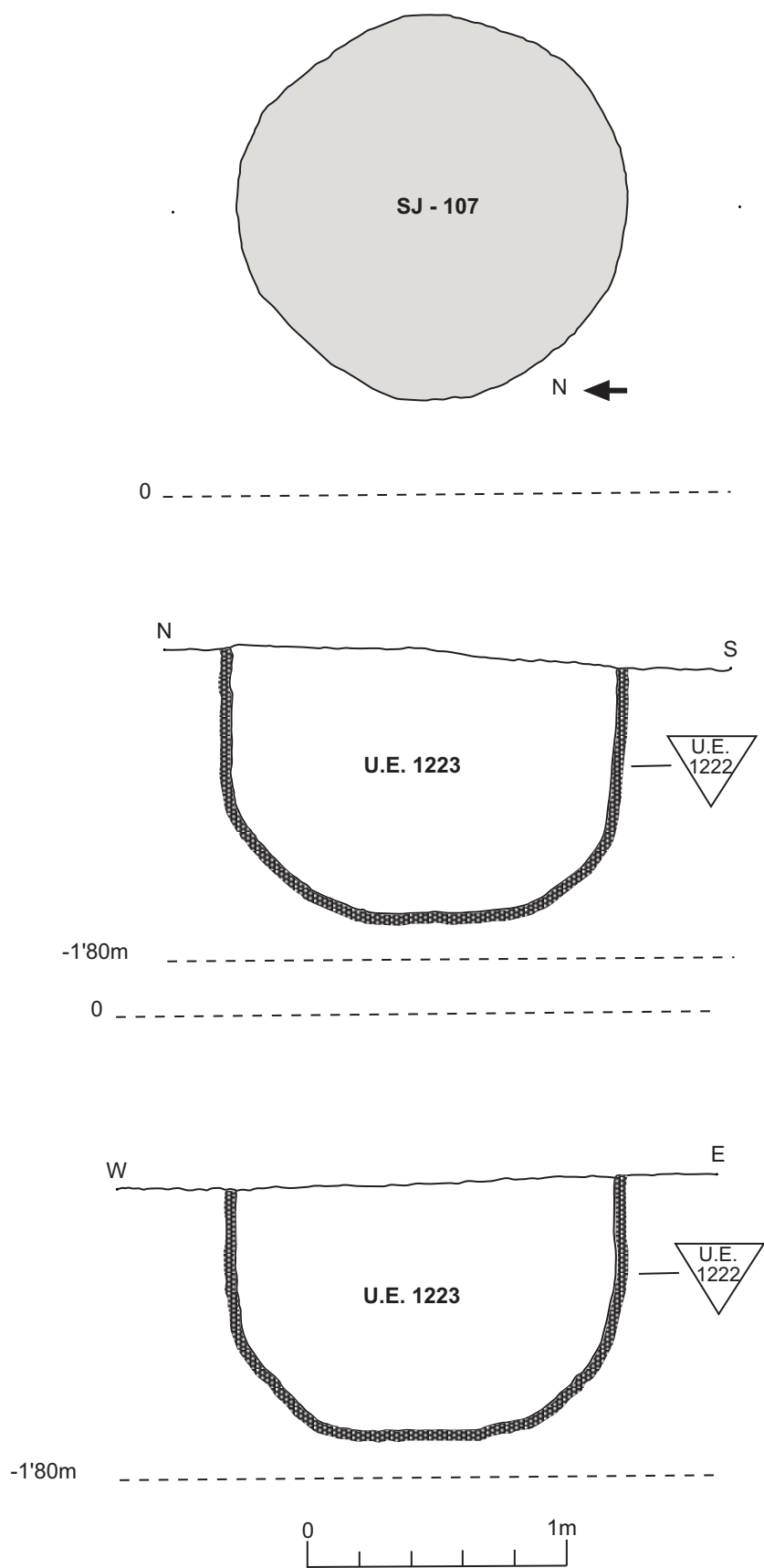

Fig. 21.- Planta i secció de la SJ-107.

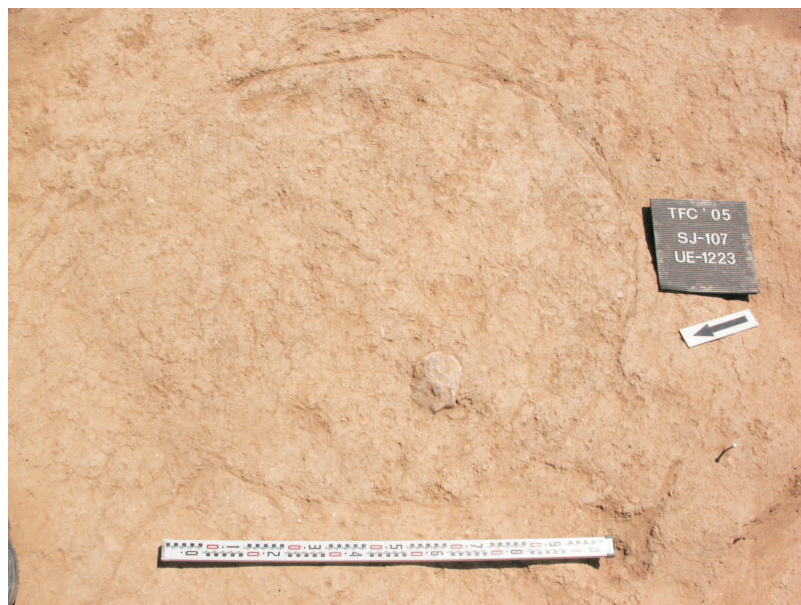

Fig. 22.- Inici i final de l'excavació de la SJ-107.

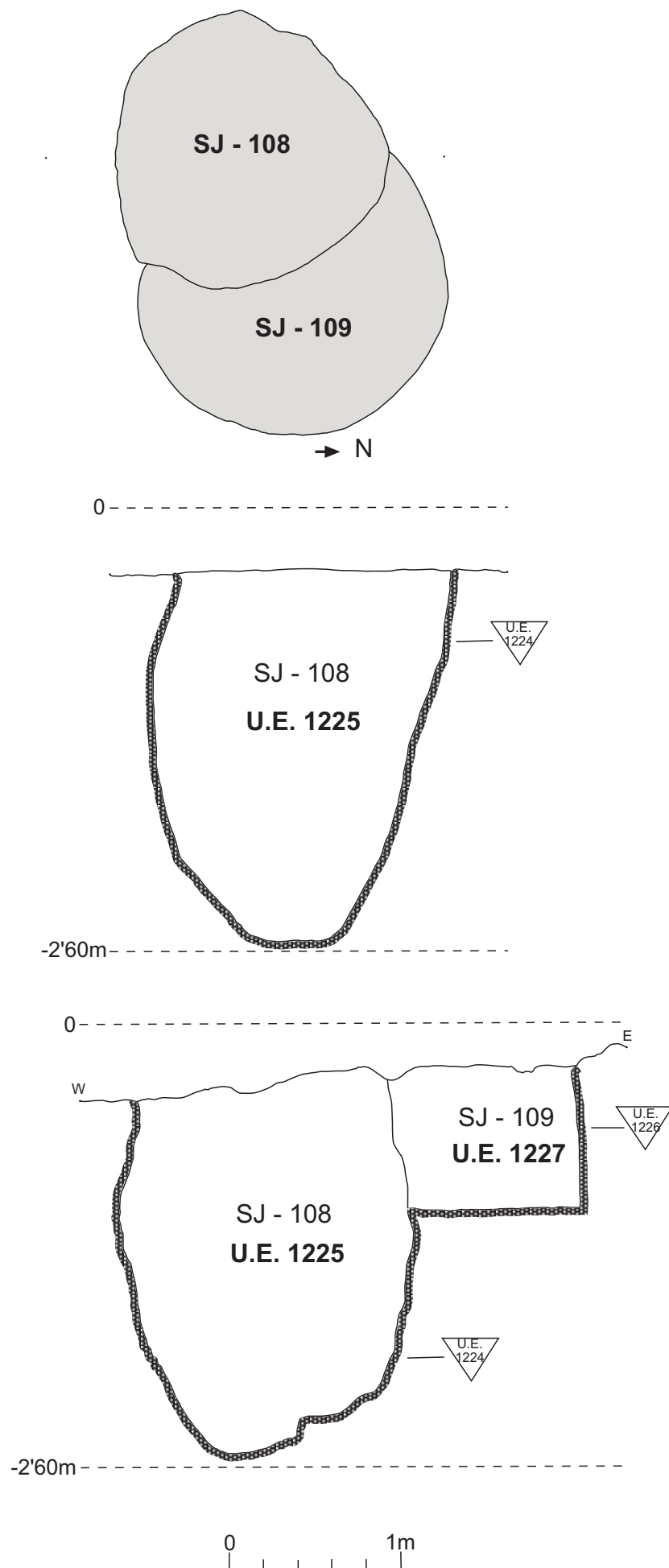

Fig. 23.- Planta i secció de les SJ-108 i SJ-109.

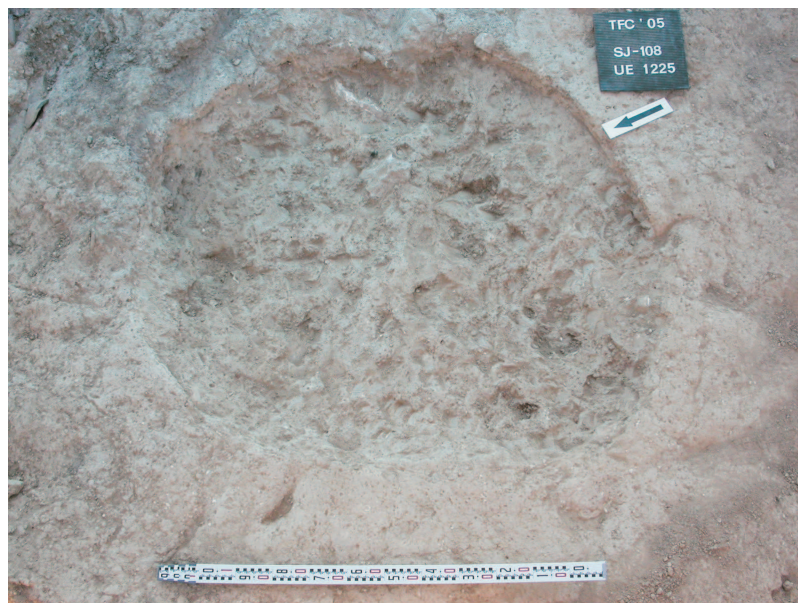

Fig. 24.- Inici i final de l'excavació de la SJ-108. Detall de la tapadora de la sitja documentada al nivell de rebliment d'aquesta.

Fig. 25.- Inici i final de l'excavació de la SJ-109.

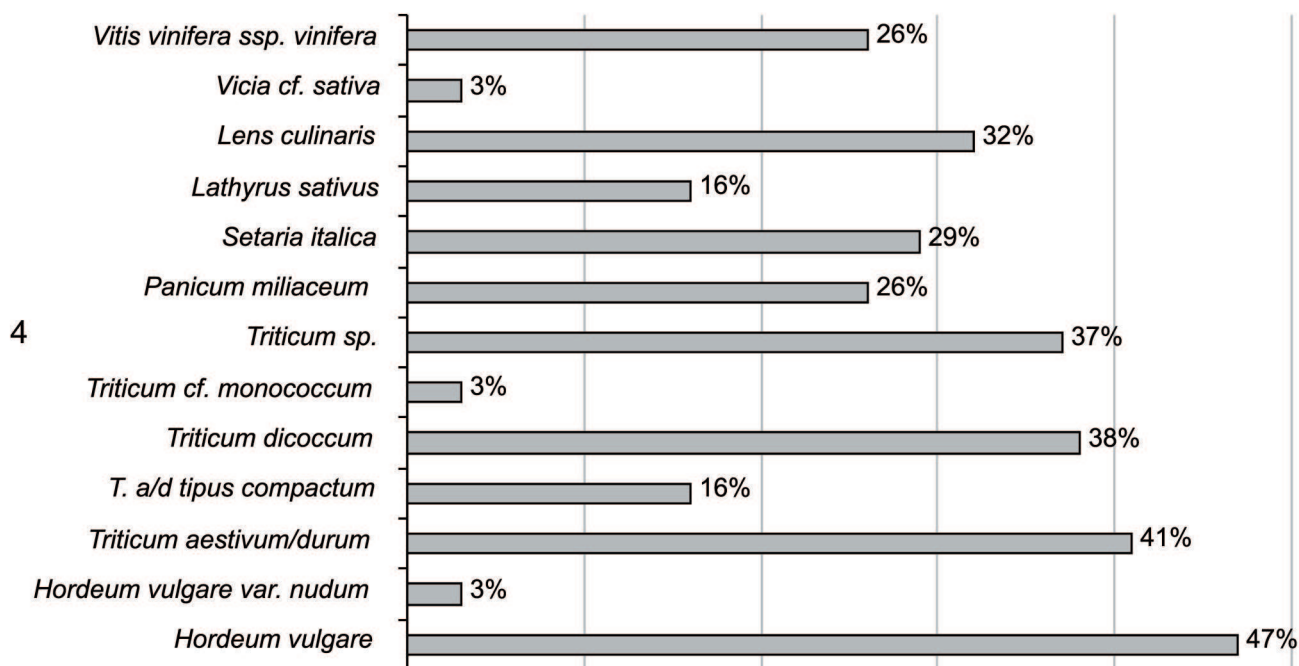
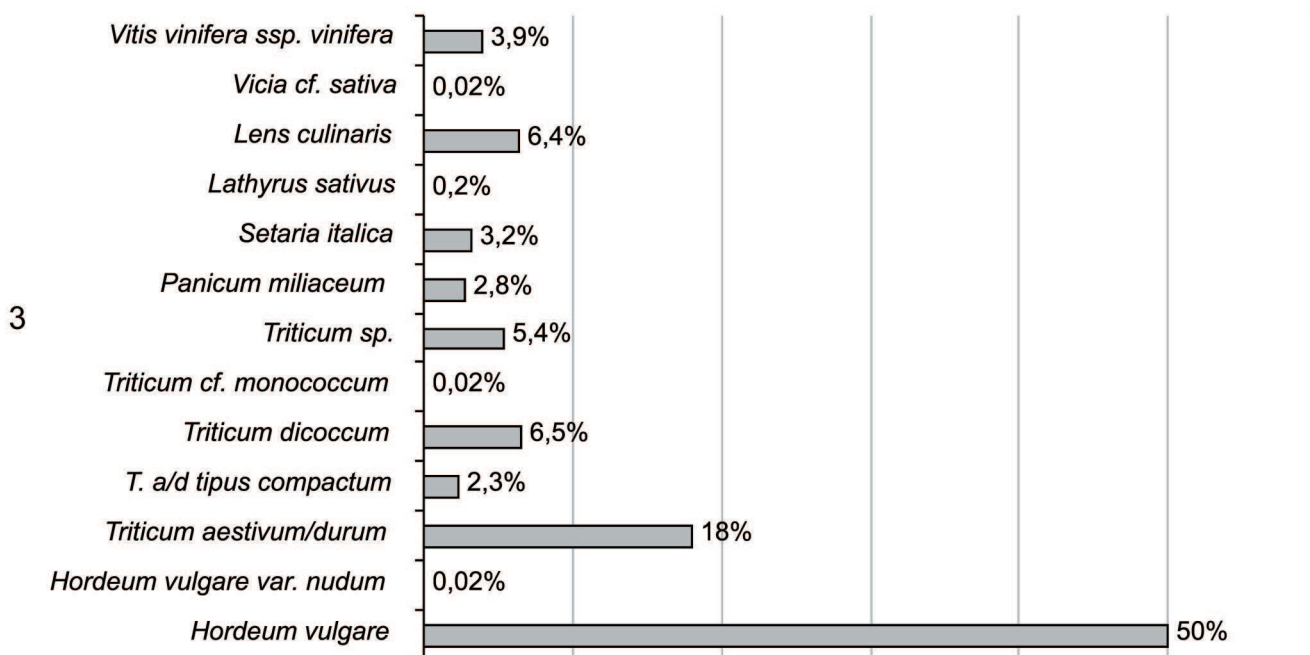
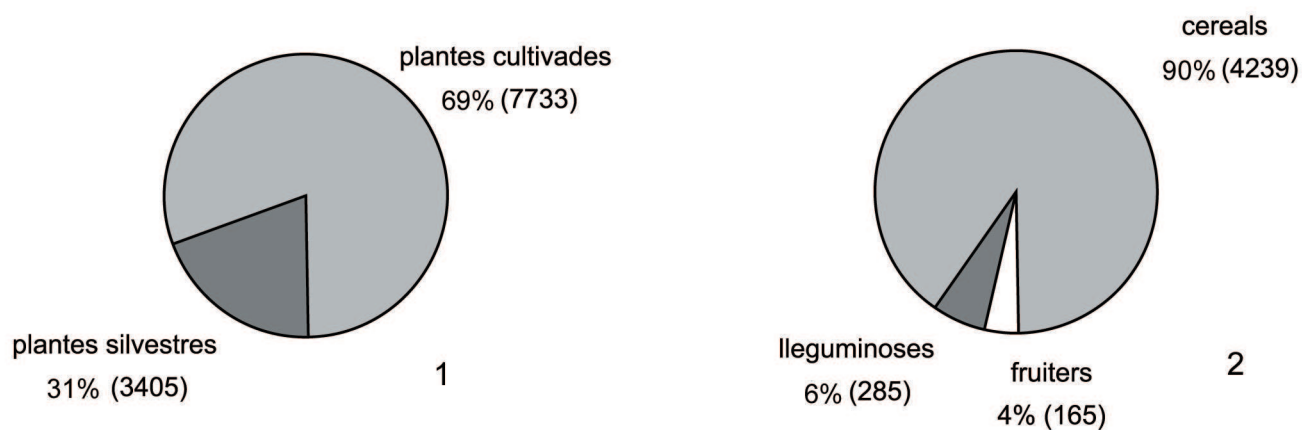

Fig. 26.- Principals tàxons carpològics documentats en el conjunt de les diferents fases del Turó de la Font de la Canya.